Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.50 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVIII. Celovec, petek, 21. september 1973 Štev. 38 (1626)

Atentat na partizanski spomenik na Robežu

To je gnusni obraz fašistično-nacionalističnih sil ki vladajo na Koroškem

V noči od sobote 15. na nedeljo 16. septembra je bil zločinsko razstreljen spomenik, ki ga je Zveza koroških partizanov odkrila šele 2. septembra letos na Robežu pri Apačah, na zgodovinskem mestu prve bitke slovenskih partizanov z nemškimi nacističnimi enotami na Koroškem.

Zločin na Robežu se je zgodil skoraj na dan točno za dvajsetletnico barbarskega atentata na partizanski spomenik v Št. Rupertu pri Velikovcu, ki je bil razstreljen v noči od 9. na 10. september 1953.

Ta časovna povezava je morda le naključje. Toliko bolj pa sta si oba zločina podobna v drugih ozirih, predvsem seveda po svojem namenu in pomenu, še zlasti pa po svojem ozadju. V obeh primerih gre, kakor sploh pri vseh neštetih drugih protislovenskih napadih, ki se vrstijo že skozi vsa povojna leta, za načrtno, premišljeno zločinsko dejavnost fašističnonacionalističnih sil, ki se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da jim v času nacistične strahovlade ni uspelo dokončno »rešiti« koroško vprašanje.

Tudi pri najnovejšem zločinu na Robežu namreč niso krivci le neposredni storilci (ki so jih v tem primeru izjemoma enkrat „izsledili", medtem ko so doslej vedno ostali »neznani"). V še večji meri pade krivda na tiste, ki so že tedne sistematično pripravljali vzdušje za atentat in ga — kakor ÖVP-jevska Volkszeitung — celo že napovedovali, le da so ga v svoji nizkotnosti skušali vnaprej naprtiti Slovencem. Zato tudi sedanje obsodbe zločina, v kolikor prihajajo s strani ÖVP, Heimatdiensta in sorodnih krogov, ne morejo biti iskrene.

Velik del odgovornosti za ves ta nevarni razvoj pa nedvomno nosijo tudi tisti, ki taka dejanja skušajo omalovaževati oziroma zavestno zapirajo oči pred dejstvom, da tukaj ne gre le za akcije same, marveč še mnogo bolj za ozadje te aktivnosti. To posebej velja za varnostne oblasti, ki bi zločin na Robežu najraje obravnavale kot „b'soffene Gschicht", ki da nima političnega ozadja, čeprav morajo pod pritiskom javnosti potem le priznati, da gre pri storilcih za znane ljudi, ki so bili zelo aktivni že pri lanskoletnih pogromih na dvojezične napise.

Sleherno omalovaževanje je tukaj skrajno neodgovorno, ker ga fašistično-nacionalistične sile tolmačijo kot slabost in celo kot pobudo za nadaljevanje svoje zločinske dejavnosti. To bi moral vedeti tudi bivši minister Frühbauer (ali pa si je s svojo izjavo ob slovesu na Dunaju moral šele zaslužiti vizo „domovinskih" krogov za vrnitev „heim ins Reich" — na Koroško?); predvsem pa bi se tega morale zavedati pristojne oblasti, ki so lanske jeseni imele dovolj priložnosti spoznati, kam vodi popuščanje tem silam.

Škoda, ki jo je lani utrpela Avstrija na svojem ugledu, namreč še

(Nadaljevanje na 5. strani)

Uradni protest Jugoslavije

Jugoslovanski veleposlanik v Avstriji Mitja Vošnjak je obiskal generalnega sekretarja avstrijskega zunanjega ministrstva Wodaka ter mu izrazil osupiost jugoslovanske vlade nad zločinskim atentatom na spomenik na Robežu. Poudaril je, da jugoslovanska vlada pričakuje, da bodo avstrijske oblasti s preiskavo razkrile ozadje tega terorističnega dejanja in sprejele potrebne ukrepe, s katerimi bi v prihodnje preprečili podobne provokacije.

V Celovcu pa je jugoslovanski generalni konzul Bojan Lubej obiskal deželnega glavarja Simo ter prav tako izrazil zaprepaščenost nad zločinom ter zahteval od vlade ustrezne ukrepe za kaznovanje storilcev, obnovitev spomenika in preprečitev nadaljnjih takih dejanj.

ZLOČIN NA ROBEŽU

Samo razvaline so ostale od spomenika, ki je spominjal na prvo bitko slovenskih partizanov z nemškimi nacističnimi enotami na Koroškem

KOROŠKI SLOVENCI PRI VLADI V BEOGRADU

Podpredsednik zveznega izvršnega sveta in sekretar za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Miloš Minič je v torek 18. septembra v Beogradu sprejel predstavnike obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev.

Člani delegacije so seznanili jugoslovanskega ministra s sedanjim položajem na Koroškem. Le-ta je nastal zaradi tega, ker Avstrija ne izpolnjuje mednarodnih obveznosti v zvezi s položajem, pravicami in možnostmi za razvoj koroških Slovencev, ki jih jamči državna pogodba. Sedanje ozračje pa je tudi posledica lanskih šovinističnih izpadov na Koroškem, naperjenih proti uveljavitvi zakona o dvojezičnih napisih, in še posebej zločinskih protislovenskih izpadov v zadnjem času.

V teku razgovora je minister poudaril svojo zaskrbljenost nad prikazanim razvojem na Koroškem in nad nereševanjem in neizpolnjevanjem obveznosti iz državne pogodbe.

V zvezi z dosedanjo prakso reševanja pa je izrazil svoje mnenje, da po 18 letih čakanja ne more biti govora o nepotrpežljivosti in neučakanosti in da so zlasti razgovori zgolj zaradi razgovorov brez konkretnih rezultatov nesmiselni, ker zavajajo samo javnost in zlasti prizadeto manjšino v mišljenje, kakor da bi se nekaj reševalo. Jugoslavija zelo budno spremlja to dogajanje in zato lahko zagotavlja, da bo nudila koroškim Slovencem v s o podporo v njihovi borbi za pravice, ki jim gredo po državni pogodbi.

Predstavnike koroških Slovencev je sprejel tudi predsednik skupščine mesta Beograda Branko Pešič.

Mina sožitju

Izvršni odbor RK SZDL Slovenije najostreje obsoja razstrelitev spomenika na Robežu pri Apačah

Izvršni odbor RK SZDL Slovenije je na svoji seji dne 17. septembra 1973 sprejel sledečo izjavo:

Pred kratkim odkriti spomenik na Robežu pri Apačah je obeležil prvi oborožen partizanski spopad z nacistično soldatesko med drugo svetovno vojno v Avstriji in je pomnik protifašističnega boja na Koroškem in v vsej Avstriji, ki naj bi tudi današnji svet opozarjal na žive tradicije in pridobitve protifašističnega boja. Obenem predstavlja nov prispevek k sožitju in krepitvi sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo.

Razstrelitev tega spomenika si zato slovenska javnost razlaga kot najbolj grob napad ne le na simbole skupnega boja proti fašizmu, kateremu so tudi Slovenci v Avstriji prispevali največje žrtve, ampak kot grožnjo vsem demokratičnim in naprednim silam Avstrije, ki si prizadevajo za mir in mednarodno sodelovanje, temelječe na spoštovanju njenih mednarodnih obveznosti. S tem že znane razbijaške sile zopet grozijo vsem tistim naporom za popolno zaščito in izboljšanje položaja slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji ter spoštovanje tistega člena iz avstrijske državne pogodbe, s katerim se je Avstrija obvezala zaščititi in ohraniti protinacistične spomenike iz druge svetovne vojne.

Izvršni odbor RK SZDL zato najostreje obsoja početje mračnih zločinskih elementov v Avstriji, saj s temi minami razstreljujejo demokratične temelje same avstrijske družbe, ki jih je omogočila ustvariti prav zmaga nad fašizmom. Z vse večjo zaskrbljenostjo spremlja akcije nazadnjaških ekstremističnih sil tako v svetu kot na naših mejah kot del splošne zarote proti boju naprednih sil za mir in napredek v svetu.

Izvršni odbor
Republiške konference
SZDL Slovenije

Najostreje obsojamo!

Upravni in Nadzorni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sta na izredni seji dne 17. 9. 1973 po presoji stanja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem po zadnjih terorističnih dejanjih sklenila, da naslovita na avstrijsko zvezno vlado sledečo protestno resolucijo:

Odborniki Zveze slovenskih organizacij najostreje obsojamo protislovenske izgrede zadnjih dni. Očitno teroristično dejanje razstrelitve spomenika protifašističnim borcem na Robežu pri Apačah dne 16. 9. 1973, fizični napad na pripadnike slovenske narodnostne skupnosti na Radišah istega dne, ravnanje pripadnikov avstrijske zvezne vojske proti članu slovenske narodnostne skupnosti in hujskanje proti prijavam k dvojezičnemu pouku ne ogrožajo le varnost življenja in imetja pripadnikov naše narodnostne skupnosti, temveč v svojem bistvu kratijo človekove pravice slehernega avstrijskega državljana.

Razstrelitev spomenika protifašističnim borcem služi strahovanju demokratično razpoloženega slovensko in nemško govorečega prebivalstva na Koroškem ter krši določila avstrijske državne pogodbe. Fizični napad na skupino Slovencev na Radišah smatramo za oživitev nacističnega gesla „Kärntner sprich deutsch!". Kruto ravnanje pripadnikov avstrijske zvezne vojske s pripadnikom slovenske narodnostne skupnosti pravtako nosi obeležje nacističnih metod. Organizirano hujskanje proti prijavam k dvojezičnemu pouku, javno žaljene in psovanje pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem z „nationalslowenische Brut und ihre Balgen", zmerjanje slovenske duhovščine s „slowenische Hetzpfaffen" sodijo prav tako v okvir oživljanja šovinistične in fašistične miselnosti.

Pri teh zločinskih dejanjih nikakor ne gre za spontane akcije posameznikov in pijanih ljudi, kot to skušajo sedaj prikazati varnostne oblasti, temveč za nujne sadove načrtne gonje in hujskanja nemškonacionalističnih organizacij in njim sorodnega tiska. Isti elementi, ki so jeseni 1972 izvajali pogrome na dvojezične napise, so sedaj segli še po dinamitu. Krogi, ki se skrivajo za temi elementi, ustvarjajo na Koroškem tako psihozo, da mora odstopiti celo deželni glavar samo zaradi tega, ker se je zavzemal vsaj za minimalno rešitev neizpolnjenih obveznosti iz državne pogodbe. Vsi ti dogodki dokazujejo in potrjujejo, da v Avstriji in še posebej na Koroškem še živi in organizirano deluje nacizem, ki so se mu upre protifašistične sile sveta in z njimi tudi slovenski partizani na Koroškem.

Ob tem nevarnem razvoju z zaskrbljenostjo ugo-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Jesenska sejemska prireditev v Gradcu

bo spet pomembna manifestacija domačega in tujega gospodarstva

Graški jugovzhodni sejem spada s svojimi vsakoletnimi prireditvami spomladi in jeseni med pomembne manifestacije domačega in tujega gospodarstva. Kakor pove njegovo ime, pa je ta sejem še posebej usmerjen na jugovzhod in tako igra vlogo posredovalca med evropskim jugom na eni ter severom na drugi strani. Temu primerna je tudi vsakoletna udeležba, ki se ne omejuje toliko na severno polovico naše celine, temveč na široko odpira tudi okno proti jugu, obratno pa deželam na jugu in vzhodu Evrope utira pot na tržišče, ki ga predstavljajo dežele na evropskem severu in zahodu.

Tej pomembni nalogi bo služila tudi letošnja jesenska sejemska prireditev v Gradcu, ki bo trajala od 29. septembra do 7. oktobra. Tokrat bo na sejmu sodelovalo skupno 2052 razstavljavcev, in sicer 1142 iz Avstrije (od tega 32 iz Koroške), ostalih 910 pa iz 38 tujih držav. Po stari tradiciji bo med tujimi državami spet zavzemala absolutno vodilno mesto Zahodna Nemčija (s katero je zašla Avstrija v blagovni menjavi v precejšen primanjkljaj), saj jo bo na graškem sejmišču predstavljalo kar 366 razstavljavcev. Drugo mesto prav tako „tradicionalno" zavzema Jugoslavija, ki ima na graškem razstavišču največji paviljon med vsemi tujimi državami. V le-tem se bo predstavilo tokrat 28 podjetij iz Slovenije in 38 podjetij iz Hrvaške, medtem ko bosta Srbija ter Bosna in Hercegovina razstavljali v okviru mednarodne „Razstave narodov", ki bo letos združevala 20 držav.

Pri udeležbi na graškem sejmu je vsekakor zanimivo dejstvo, da bo zastopanih precej več vzhodnoevropskih dežel, kot je to primer na drugih sejemskih prireditvah. Tozadevno bo segalo zastopstvo od Albanije preko Madžarske in Romunije do Češkoslovaške, Poljske in Sovjetske zveze. Vendar pa bo po številu razstavljavcev močno prevladovala „zahodna polovica" Evrope, saj bo 74 odstotkov razstavljavcev prišlo iz prostora Evropske gospodarske skupnosti; jugoslovanska udeležba bo predstavljala dobrih devet odstotkov, na vzhodnoevropsko gospodarsko skupnost odpade 3,2 odstotka, preostalih 13,7 odstotka pa na ostalo Evropo ter prekomorske dežele.

Kakor je to primer že pri mnogih sejemskih prireditvah v svetu, tako je tudi graški sejem uvedel strogo ločitev po gospodarskih strokah in panogah. Na jesenski prireditvi so posebna težišča sejem gradbeništva, sejem turizma in gastronomije, sejem pohištva ter že omenjena mednarodna „razstava narodov". Za sejem gradbeništva velja poudariti, da je to v tem času edina tovrstna prireditev v srednji Evropi in je zato razumljivo, da na površini 28.000 kvadratnih metrov nudi res vse, kar je kakorkoli povezano z gradbeno dejavnostjo. Medtem ko je gradbeništvo na graškem sejmu „v gosteh" samo jeseni, je strokovna razstava gastronomije na sporedu tako spomladi kot tudi jeseni. Isto velja tudi za razstavo pohištva, ki bo tokrat še posebno bogata, saj bo na njej sodelovalo 11 držav. Nadaljnje težišče bližnje sejemske prireditve bo razstava živine (pitanega goveda). Ta razstava je bila predvidena že za pomlad, ko je na graškem sejmu namesto gradbeništva zastopano kmetijstvo, vendar je takrat morala izpasti zaradi slinavke in parkljevke. Končno pa je treba omeniti še razstavo pisarniške opreme in pisarniških strojev, saj bo Gradec tudi v tem oziru nudil marsikaj novega in zanimivega.

Poleg teh izrazitih težišč pa obsega graški sejem seveda tudi še marsikaj drugega — od razstave tekstilij (z modnimi revijami, pri katerih bo sodelovala miss Avstrija) preko razstave strojev za obdelavo lesa in kovin do razstave radijske in TV tehnike. Za potrebe kmetijstva bo tokrat razstavljenih tudi precej predmetov za opremo kmečke hiše in hleva; tozadevno razstavo bo dopolnila še posebna razstava starega kmečkega orodja, ki bo nazorno prikazala, kakšen razvoj je bil narejen na tem področju od nekdaj do sodobne tehnične opreme kmetije.

Vodstvo graškega sejma si je letos izmislilo še posebno atrakcijo, namreč dnevne polurne oddaje v regionalnem štajerskem radiu, kjer bodo vsak dan predstavili eno izmed panog sejemske prireditve. V petek 5. oktobra pa bo v tem okviru v času od 13.35 do 14.05 ure dvojezična nemško-slovenska oddaja- s čimer hočejo še posebej opozoriti na dobre in tesne vezi, ki jih je graški sejem skoval med Štajersko in Slovenijo.

Bližnja sejemska prireditev v Gradcu bo torej spet lepa priložnost, da se interesenti seznanijo z najnovejšimi dosežki domačega in tujega gospodarstva. Bo pa hkrati tudi nudila dovolj možnosti za navezovanje ter utrjevanje živahnega gospodarskega sodelovanja.

V CELOVŠKEM FORUMU:

Čarobni svet Walta Disneya

Veletrgovina Forum v Celovcu se je vključila v praznovanje 50-letnice čarobnega sveta Walta Disneya, ki je s svojimi risanimi filmi osvojil mlada srca takorekoč po vsem svetu. Pri tej akciji Foruma seveda gre za reklamo in uspešno prodajo. Vendar je treba priznati, da je to posrečena zamisel reklamnega oddelka, saj je celotna akcija namenjena mladini. Predstavniki Foruma so na tiskovni konferenci minuli torek zastopnikom tiska obrazložili, da je glavni namen Disneyevih tednov v Forumu ta, da pritegnejo mladino in s tem že mlade ljudi pridobijo za svoje kupce.

Ideja o Disneyevih tednih bo za Forum brez dvoma naletela na širok odmev med mladino. S prireditvami so pričeli minulo sredo in bodo trajale do vključno nedelje 14. oktobra. Za začetek je bil reklamni prevoz po Celovcu, kjer so delili reklamne artikle, predvsem figure iz Disneyevega sveta. Med glavnimi prireditvami je treba predvsem omeniti kinopredstave za otroke. Na teh predstavah bodo kajpak vrteli Disneyeve filme. Potem je predvidenih več športnih prireditev, tako v prostorih Foruma, kot izven le-tega, na katerih se bodo mladi udeleženci lahko pomerili v raznih športnih panogah, kot je namizni tenis, dirke z otroškimi avtomobilčki in druge. Pri tem bodo delili razne nagrade, odvisno od uspehov posameznih udeležencev.

S trgovske plati gledano pa bo v teh tednih za vse kupce možnost nakupa po znižanih cenah, pri čemer pa ne bo šlo za razprodajne artikle. Pri tem bodo po posebno ugodnih pogojih na voljo filmi iz Disneyeve filmske produkcije, filmski projektorji, in vse, kar je v zvezi s tem konjičkom.

Disneyevi tedni v Forumu so brez dvoma nova oblika pridobivanja kupcev. Ob koncu naj še omenimo, da take tedne prirejajo vse Forum-trgovine v Avstriji.

Kakor so sejali...

Ko je v nedeljo 1. septembra zdrsnila s spomenika na Robežu pri Apačah na Koroškem rdečebelo-rdeča zastava avstrijske republike, se je na belem kamnu pokazal napis:

„Na Koroškem je bila na tem mestu prva bitka slovenskih partizanov z nemškimi nacističnimi enotami."

Takrat so bile izrečene tudi tele besede: „Postavljamo spomenik na tem mestu prve borbe koroških partizanov kot opozorilo, da se je za svobodo in mir treba znova boriti ter ju ščititi, kadar sta v nevarnosti. Ta spomenik pa postavljamo tudi kot pomnik našega doprinosa za osvoboditev Avstrije."

Dva tedna pozneje so od tega kamnitega prsta, ki naj bi z višin pod Malim Obirjem opominjal k miru in bratstvu med narodi, še posebej med narodoma v državi, ki se ima za svoj obstoj, za svoje vstajenje zahvaliti prav boju zoper nacifašizem, ostali raztreščeni kosi.

V devetnajstem členu državne pogodbe, ustanovne listine nove Avstrije piše: „Avstrija se zavezuje, da bo spoštovala na svojem ozemlju, varovala in ohranjevala grobove vojakov, vojnih ujetnikov in v Avstrijo s silo privedenih državljanov zavezniških sil in drugih združenih narodov, ki so bili v vojnem stanju z Nemčijo, prav tako pa tudi spominske kamne in embleme na teh grobovih in tudi spomenike, posvečene vojni slavi armad, ki so se na avstrijskem ozemlju bojevale zoper Hitlerjevo Nemčijo."

Sleherna beseda tega odstavka, ki bi morala po duhu in črki pomeniti ločnico med današnjo Avstrjo in Hitlerjevo Nemčijo, dobesedno od prve do zadnje besede velja za spomenik slovenskih partizanov na Robežu — tako kot za tistega v Št. Rupertu, ki že od leta 1953 čaka obnove. Razloček je samo eden: krivcev onečaščenja v Št. Rupertu še do danes niso našli, zločinci z Robeža pa so že za zapahi.

Toda, kaj pomenijo imena Mack, Molitschnig, Leyroutz? Sama zase trojica od žganja razgretih, nahujskanih (morda celo plačanih?) ljudi, ki bi v drugačnih okoliščinah spadali v kategorijo navadnega kriminala.

Postavljeni v današnjo koroško-avstrijsko stvarnost pa so orodje tistih sil, ki na Robežu niso podstavile prve mine pod temelje avstrijske demokracije. To so tisti, ki pišejo v „svobodnjaškem" glasilu, da „avstrijsko osveščeno koroško prebivalstvo vidi v spomeniku poveličevanje k nasilni priključitvi Južne Koroške k Jugoslaviji usmerjenih partizanskih bojev". To so tisti, ki v glasilu ljudske stranke pisarijo o strahu južnokoroških ljudi, da bi utegnili „slovenski ekstremisti v lastni režiji razstreliti enega od številnih partizanskih spomenikov", tisti, ki postavljajo spominske kamne zagovornikom nacističnega režima — tisti, ki pravijo, da ni slovenske Koroške, tisti, ki so razbili napisne table, vsi tisti večno včerajšnji ljudje na Koroškem, ki se iz preteklosti niso nič naučili, pa tudi nič pozabili.

To so branilci „svete meje na Karavankah", ki jih leta 1941 ni motilo, ko se je meja premaknila daleč čez te gore na jug in je Hitler zarisal meje nove Južne Koroške skozi ljubljansko predmestje.

Zato naj nihče ne pripoveduje, da preiskovalni organi niso mogli ugotoviti nikakršnega političnega ozadja zadeve.

Tudi če preiskava ne bo mogla — ali pa ne bo smela — razkriti konkretnih zarotnikov zoper spomenik na Robežu — se odpirajo globlji pogledi na stanje, katerega odraz je ta atentat. In ti so bistveni.

Najprej je očitno, da je udarec namenjen slovenski narodnostni skupnosti na Koroškem, v trenutku, ko se nakazujejo nove možnosti za reševanje njihovih problemov. Teror naj bi omajal njihovo trdno odločnost, da od svojih osnovnih zahtev ne popustijo, ali pa, tudi tega ne gre izključevati, izzval protiudarce s slovenske strani, ki bi bili nasprotnikom sporazumevanja med obema narodoma na Koroškem več kot dobrodošli.

Iz tega izhaja druga smer udarca, ki je naperjen zoper vse, ki si kakorkoli prizadevajo za ureditev stanja slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji: prvi pogovori so komaj v začetku in dokončni izid je odvisen od marsičesa, ne nazadnje tudi od stanja v koroški deželi, ki nujno dobiva in je tudi dobivalo odraz v celi državi. Ali bi dunajska vlada prvič kapitulirala pred silami, ki napovedujejo novo „vročo jesen", ki se zbirajo ne le na Koroškem, temveč v celi Avstriji. Premikov na desno ni mogoče spregledati.

Eksplozija na Robežu je udarec vsem protifašističnim silam v Avstriji, ki ga ni mogoče izključiti iz splošne ofenzive desnice zoper mir in napredek na svetu.

In ne nazadnje — recidiv fašizma na Koroškem ne more izboljšati odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo. Ne le zaradi tega, ker neposredno ogrožajo del enega jugoslovanskih narodov, temveč tudi zato, ker fašistični elementi povzročajo skrb tudi za Avstrijo. „To obžalujemo," je dejal 11. novembra lani v Skopju predsednik Tito. „Vendar ne moremo dovoliti, da bi tisti, ki so v naši deželi prelili toliko krvi — in to so fašisti — tako ravnali z našimi manjšinami."

Do takih izpadov nacionalističnih, fašističnih elementov pa bo v Avstriji prihajalo tako dolgo, dokler bodo tisti, ki jim je na skrbi dežela, popuščali pred njimi. To pa se dogaja v tej deželi, za katero je značilno, da še zdaleč ni preživela svoje nesrečne preteklosti, že desetletja.

Iz tega semena klijejo sadovi nestrpnosti.

Jaka Štular

Delo, Ljubljana, 18. 9. 1973

PO ŠIROKEM SVETU

NEW YORK. — V torek se je na sedežu svetovne organizacije v New Yorku začelo zasedanje glavne skupščine OZN. Zasedanje bo trajalo več tednov ter bodo predstavniki včlanjenih držav obravnavali dolgo vrsto točk dnevnega reda. Takoj na začetku zasedanja pa so sklepali o sprejemu obeh nemških držav — Zvezne republike Nemčije in Nemške demokratične republike — v svetovno organizacijo, ki sta s sklenitvijo sporazuma o ureditvi medsebojnih odnosov dosegli tudi dokončno mednarodno priznanje. Sprejem obeh Nemčij v OZN različno komentirajo: medtem ko na vzhodu poudarjajo zadovoljstvo, da je končno le prišlo do popolnega priznanja tudi NDR, pa na zahodu precej resignirano ugotavljajo, da pomeni to priznanje hkrati tudi dokončno cepitev Nemčije.

SANTIAGO DE CHILE. — Položaj v Čilu po vojaškem udaru še vedno ni povsem razjasnjen. V mnogih mestih je prišlo do spopada med pristaši naprednega demokratičnega gibanja ter novimi oblastniki, ki so svoje nasprotnike začeli neusmiljeno preganjati z izrazitim fašističnim nasiljem. Splošno prevladuje v svetu mnenje, da gre pri novem vojaškem režimu za fašistične sile, ki so s pomočjo Amerike zatrle demokratično vladavino v Čilu. Zato se po vseh državah vrstijo velike protestne demonstracije, pri katerih odločno obsojajo zadnje dogodke v Čilu ter poudarjajo solidarnost s čilskim ljudstvom v njegovem boju za zrušitev fašističnega režima in zopetno vzpostavitev demokracije v deželi.

STOCKHOLM. — V senci, ki jo je vrgla na deželo smrt kralja Gustava Adolfa VI., so na Švedskem minulo nedeljo volili nov parlament. Volitve so potekale v precej napetem ozračju, saj so si desničarske sile močno prizadevale, da bi zrušile socialne demokrate, ki zdaj že desetletja vladajo v tej po svoji socialni ureditvi znani državi. Temu primeren je tudi izid volitev: po preštetju vseh volilnih okrožij, vendar brez tako imenovanih pisemskih glasovnic, sta dobili levica in desnica vsaka po 175 mandatov. Socialni demokrati so napram letu 1970 sicer zgubili 7 mandatov in so jih zdaj dobili 156, vendar imajo skupaj s komunisti, ki so število svojih poslancev povečali od 17 na 19, še vedno enako število kot združena desnica. Na desni polovici je agrarni center napredoval od 71 na 90 mandatov in tudi konservativci so povečali število svojih sedežev v parlamentu od 41 na 51, zato pa so liberalci utrpeli občutno izgubo, saj so nazadovali od 58 na 34 mandatov. Končna odločitev pa bo padla šele potem, ko bodo prešteli tudi vse pisemske glasovnice.

VIENTIANE. — V Laosu so po dolgotrajnih pogajanjih končno le dosegli sporazum o premirju. Pravzaprav gre za dodatni protokol k sporazumu, ki so ga podpisali že meseca februarja, vendar so ravno v tem dodatku zajete podrobnosti. Po tem sporazumu naj bi še do 10. oktobra sestavili novo vlado nacionalne enotnosti, v kateri bo predsednik ostal Suvana Fuma, podpredsednik pa bo postal predstavnik osvobodilnega gibanja Patet Laa. V vladi, ki bo sestavljena iz 12 članov, bo pet članov dosedanje vlade in prav tako pet članov osvobodilnega gibanja, ostala dva pa bosta nevtralista. Med nadaljnjimi ukrepi sporazum določa, da bodo oborožene sile obeh strani obdržale nadzorstvo nad ozemljem, ki so ga imele ob podpisu sporazuma, vse tuje čete pa se morajo umakniti iz Laosa v teku 60 dni.

DUNAJ. — Statistika ugotavlja, da število samomorov v Avstriji stalno narašča ter zavzema naša država na tem področju zdaj že „častno" drugo mesto v Evropi, takoj za Madžarsko, ki ji tozadevno gre rekord. Lani je prišlo v Avstriji na 10.000 prebivalcev povprečno že 22,7 samomorov (na Dunaju pa celo 25 na sto tisoč). Kako hitro to število narašča, pove podatek, da so leta 1965 ugotovili v Avstriji 1645 samomorov, medtem ko jih je bilo leta 1970 že 1789. V zadnjih letih narašča zlasti število mladoletnih samomorilcev, saj se je v minulih petih letih kar potrojilo.

BEOGRAD. — Ta teden je na večdnevnem obisku v Jugoslaviji predsednik prezidija CK fronte narodne osvoboditve in predsednik sveta modrih začasne revolucionarne vlade Južnega Vietnama Nguyen Hu Tho. Ob prihodu v Beograd je visokega gosta pozdravil podpredsednik predsedstva SFRJ Mitja Ribičič s številnimi vodilnimi zveznimi in republiškimi predstavniki, med bivanjem v Jugoslaviji pa je Nguyen Hu Tho gost predsednika Tita.

TOKIO. — Ministrska konferenca GATT v Tokiu, katere se je udeležilo okoli sto držav, se je zaključila s soglasnim sklepom, s katerim je bil 24. oktober določen kot rok za začetek multilateralnih pogajanj za sprostitev mednarodne trgovine. Izrazili so željo, da bi se pogajanja končala do konca leta 1975.

Slovenska partizanska šola

se je rodila sredi ognja borb

V Slovenskem primorju se skozi ves september vrstijo prireditve, posvečene tridesetletnici splošnega ljudskega upora. Svoj višek bodo dosegle ob koncu tega tedna z veliko proslavo v Novi Gorici. Prav tako v Novi Gorici pa bo jutri pod pokroviteljstvom vseh desetih primorskih občin tudi srečanje bivših partizanskih učiteljev, na katerem bodo proslavili „zmago nad dvajsetletnim bankrotiranim Gentilejevim šolstvom in vstajenje nove slovenske šole, ki je utrla primorskim Slovencem pot v svobodno kulturno rast". Tako namreč ugotavlja Primorski dnevnik v posebnem članku, iz katerega povzemamo tudi naslednje podrobnosti.

Ob začetku letošnjega šolskega leta v Italiji poteka točno petdeset let od razglasitve zloglasnega zakona, ki je obsodil na smrt slovensko šolo in s tem meril na uničenje in asimilacijo primorskih Slovencev. Zakon, imenovan po takratnem fašističnem prosvetnem ministru Gentileju, je določal postopno poitalijančenje razreda za razredom in je puščal slovenskim otrokom le nekaj ur tedensko dodatnega slovenskega pouka. Ta postopnost pa je bila zlasti za šole z manj oddelki le fiktivna in končno je bil tudi dodatni pouk slovenščine s pritiskom na starše in z drugimi prijemi kmalu ukinjen. Ko je poslanec Besednjak v rimskem parlamentu proti temu protestiral, mu je takratni prosvetni minister cinično priznal: „Dodatne ure so bile le slepilo!"

Fašizem je vložil vse sile v „sanacijo obmejnih pokrajin", kakor je imenoval svoje napore za denacionalizacijo Slovencev. Najmanjša vasica je dobila šolo družbe „Italia Redenta (pri nas poznamo šole Schulvereina Südmark, ki so bile ustanovljene z enakim namenom — op. ured.), pa tudi razne mladinske organizacije so delale na tem, da bi slovenske otroke čim bolj iztrgale iz družinskega okolja. „Vnel se je prikrit boj za otroške duše," ugotavlja Primorski dnevnik: na eni strani fašistična sila, na drugi strani dom — trdna slovenska družina.

Trganje otroka iz njegove naravne sredine se je nujno sprevrglo v nasilje vseh vrst, ki je doseglo svoj višek z učiteljevim pljunkom v usta otroka, ki je spregovoril — materino besedo. Sfanatizirani šolnik se prav gotovo ni zavedal, da je tedaj dejansko pljunil na kulturo lastnega naroda. On, ter njemu enaki in podobni, so samo še bolj utrdili v slovenskem človeku odpor proti diskriminacijskem poslanstvu, ki ga je imela takratna šola.

In res. Še pred kapitulacijo Italije je na mnogih šolah, kamor je že segala moč partizanskih akcij, pouk prenehal, ker so se učitelji-potujčevalci umaknili v varnejša zavetja. Po septembrskih dneh 1943 pa je primorsko ljudstvo po slavni „goriški fronti" in drugih krvavih spopadih z novim, še bolj divjim in barbarskim nemškim okupatorjem začutilo, da je prišel čas, da si samo vzame, za kar ga je fašizem oropal. Točno ob dvajsetletnici smrtne obsodbe slovenske šole po omenjenem Gentilejevem zakonu so v oktobrskih dneh 1943 nastale prve slovenske šole: najprej na Cerkljanskem, na Krasu in v Brdih, potem pa na Vipavskem. Nihče še ni izglasoval ustreznega zakona, nihče še ni razposlal kake uredbe ali direktive, ko se je sredi ognja borb med nacifašisti in partizani pojavila kot ptič feniks — slovenska partizanska šola.

„Morda se pri nas premalo ceni ta moralna vrednota sredi boja za naš narodni obstanek. In ta vrednota je rasla od učitelja, ki je poučeval na osvobojenem ozemlju, do učiteljev na ozemlju, kontroliranem po okupatorju, pa do tistih pogumnih ljudi, ki so v Trstu, v Tržiču in v drugih sovražnih postojankah zbirali mladino v tajnih tečajih, kjer so jo seznanjali z bogastvom in lepoto materinega jezika."

Ravno tem učiteljem in njihovemu velikanskemu prispevku bo veljalo jutrišnje srečanje v Novi Gorici. Veljalo bo obnovljeni slovenski šoli — partizanski šoli, ki je bila v letih 1943 do 1945 del celotnega osvobodilnega boja, katerega junaškega začetka z vseljudskim oboroženim uporom pred tridesetimi leti se primorski Slovenci spominjajo v teh dneh.

Razmere na Koroškem

vedno bolj podobne »divjemu zapadu«

Manjšinski šolski zakon iz leta 1959, ki je bil sklenjen brez sodelovanja in proti volji neposredno prizadete manjšine, pomeni očitno diskriminacijo koroških Slovencev. Ker jim šolsko izobrazbo v materinem jeziku — vsaj na papirju — zagotavlja šele na podlagi posebne prijave, kakršna za nemško govoreče otroke ni potrebna, jih postavlja v neenak položaj pred zakonom. To pa je protiustavno!

Poleg te bolj ali manj „teoretične" plati pa je za krivičnost te ureditve značilna še zlasti vsakdanja „praksa".

● *Ni mogoče govoriti o enakopravnosti Slovencev v deželi, kjer jih nacionalistični hujskači v izrazito fašističnem žargonu psujejo z „nationalslowenische Brut" in s „Hetzpfaffen", če se slovenski kulturno-prosvetni organizaciji „drzneta" opozoriti na v omenjenem zakonu določeno potrebo prijav k dvojezičnemu pouku.*

● *Ni mogoče govoriti o svobodi mišljenja v deželi, kjer je pobalinskim napadom izpostavljen celo predsednik deželnega šolskega sveta, ker se je „drznil" naglasiti pomen učenja obeh jezikov v interesu mirnega sožitja obeh narodov v deželi.*

V takih razmerah — ki vedno bolj spominjajo na „divji zapad" — nikakor ni zagotovljeno, da bi otroke lahko prijavili k dvojezičnemu pouku. In v takih razmerah naj bi se koroški Slovenci še pustili posebej „ugotavljati"!

Izšla je deveta knjiga

Zbranih del Prežihovega Voranca

V počastitev 80-letnice rojstva Prežihovega Voranca je bila prejšnji teden v Študijski knjižnici na Ravnah posebna slovesnost, povezana s tiskovno konferenco, na kateri je Državna založba Slovenije predstavila najnovejšo, to je deveto knjigo Prežihovih del, ki izhajajo v reprezentativni zbirki zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev. Naj ob tej priložnosti tudi omenimo, da je v omenjeni zbirki doslej izšlo že 107 knjig, v katerih so v izčrpno komentirani izdaji predstavljene najpomembnejše stvaritve slovenske klasike. Zbrana dela Prežihovega Voranca pa so z izidom devete knjige že tik pred zaključkom, saj bo sledila le še zaključna deseta knjiga.

Književno delo Prežihovega Voranca je najtesneje povezano z usodo njegove ožje domovine; velik del svojih spisov je posvetil Koroški, njenim ljudem in krajem. To velja tudi ali še posebej za njegove reportažne spise, spominske zapise, publicistične prispevke, članke in drugo časnikarsko bero, kar vse je urednik njegovih zbranih del Drago Druškovič zbral za deveto in deseto knjigo Zbranih del.

„Koroško vprašanje se vije kakor rdeča nit skozi glavnino pisateljevega pisanja," je rečeno v uvodu oz. v opombah k zadnjim dvem knjigam, ki bosta predstavljali vsebinsko zaokroženo celoto. Natis v dveh zaporednih knjigah so narekovale obsežnost in raznovrstnost ter hkratna vsebinska bližina vsega tovrstnega pisanja, „saj nam tovrstni pismeni pisateljev izraz izpričuje, v kolikšni meri je posegel v aktualno dogajanje, dalje tudi še stopnjo njegove angažiranosti v okviru sočasnega politi.nega življenja".

V deveto knjigo je urednik sprejel najprej potopise oz. potopisne prispevke. Dve knjigi tovrstnih spisov je Prežihov Voranc že sam izdal: leta 1945 je izšla knjiga „Od Kotelj do Belih vod", leto pozneje pa je sledila še knjiga „Borba na tujih tleh". Tema zbirkama so zdaj dodane še nezbrane reportaže in spominski zapisi z dodatkom, ob koncu pa sledijo izčrpne opombe tako skupaj k deveti in deseti knjigi, kakor tudi še posebej k sedanji deveti in k posameznim v njej zbranim spisom.

V opombah daje urednik izčrpno in zanimivo podobo Prežiha kot svetovnega popotnika in revolucionarja, pa tudi odmev tega njegovega udejstovanja na literarnem področju. Tukaj je podrobno opisana pot, ki ga je vodila daleč po Evropi, še posebej pa so obdelane koroške postaje te poti, saj je Prežihov Voranc tudi v svojih potopisnih črticah odkazal prav Koroški pomembno mesto, kjer je prikazal objektivno sliko razmer, hkrati pa izrazil tudi svoja bridka čustva in spoznanja.

Deveta knjiga Prežihovih zbranih del (obsega 712 strani) odpira torej pogled na izredno zanimiv in pester del pisateljskega in publicističnega udejstvovanja tega velikega koroškega Slovenca. Knjigo — kakor seveda tudi ostale doslej izšle zvezke Prežihovih zbranih del — lahko naročite v knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu.

Večer jugoslovanske folklore

Kakor smo poročali tudi v našem listu, je letos maja gostovala na Koroškem folklorna skupina „Sava" iz Kranja, ki se je predstavila s pestrim sporedom v Beljaku in v Porečah. Prihodnji mesec — 5. oktobra — bo omenjena skupina spet obiskala našo deželo ter na povabilo Avstrijsko-jugoslovanskega društva priredila v celovškem Domu glasbe večer narodnih pesmi in plesov iz Jugoslavije. Poleg folklornega ansambla bosta na celovški prireditvi nastopila še Gorenjski oktet ter tamburaška skupina.

Folklorna skupina „Sava" je bila ustanovljena leta 1965 v kranjski tovarni Sava. Danes delujejo v njej tudi uslužbenci drugih kranjskih tovarn in podjetij. V razmeroma kratki dobi se je skupina s svojimi kvalitetnimi nastopi uspešno uveljavila doma in tudi v tujini. Prav tako v tovarni Sava je nastal Gorenjski oktet, ki si je pod vodstvom prof. Petra Liparja pridobil sloves prvovrstnega vokalnega ansambla. Tamburaška skupina, ki bo nastopila skupaj s Kranjčani, pa prihaja iz Reteč pri Škofji Loki.

Celotni ansambel, ki bo izvajal spored na celovškem folklornem večeru, bo obsegal okoli 50 plesalcev, pevcev in godcev. Povedel bo v bogati svet narodnih pesmi in plesov jugoslovanskih narodov, pričaral bo pestrost narodnih noš iz vseh predelov Jugoslavije.

Prireditev bo v petek 5. oktobra ob 19.30 uri v veliki dvorani celovškega Doma glasbe. Vstopnice bodo od 25. septembra naprej v predprodaji v potovalnem uradu Dossi & Ruttnig, Celovec, Ursulinengasse 1 (telefon 0-42-22 84-4-97). Ljubitelji jugoslovanske folklore prisrčno vabljeni!

TONE SVETINA 195

UKANA

TRETJA KNJIGA

Pravzaprav sploh ni natanko vedel, čemu je prišel. Nedoločno ga je vzburjala. Navsezadnje ga je najbolj privlačilo prav to, da se stvari razpletajo od trenutka do trenutka, dokler ne dobe nekega dokončnega smisla, ki pojasnjuje tudi cilj.

Prinesla je konjak. Nazdravila sta si. Ko je pil, jo je zbliza opazoval in ugotovil, da je še zelo lepa, čeprav že zrela ženska in da nič ne skriva svojih poudarjenih oblin, ki dajejo njenemu glasu moč in volji polet. Noge je prekrižala tako, da ji je halja zdrsnila dol, in pokazala so se lepo oblikovana stegna. Z narejeno sramežljivostjo jih je naglo pokrila.

Izmenjala sta nekaj misli glede na njuno prvo srečanje, potem ga je nevsiljivo vprašala:

„Oprostite, da sem tako radovedna: čemu se imam zahvaliti, da ste se spomnili name?"

„Prihajam po generalovi želji."

„Me veseli! Večkrat mi piše, pa vas ni nič omenil."

Njen glas je bil rahlo nezaupljiv, kar si je razlagal tako, da je padla mednju generalova senca in zastrupila prijetno, čeprav morda le narejeno vzdušje.

Wolf je napravil zaskrbljen obraz in ji skušal z videzom naklonjenosti raztolmačiti vzrok svojega obiska:

„Veste, vmešati vas hočejo v zadevo, o kateri sva že govorila."

„Kdo?" je vprašala in prebledela.

„Tisti, ki imajo gotovo del krivde na plečih, pa hočejo napraviti krivo vas."

„To jim pač ne more uspeti."

„Zato sem tu. Rekli ste, da želite, da bi se še videla. General mi je poveril osebno preiskavo te zadeve. Potrebni ste pomoči. Lahko se zgodi, da vas napravijo za obtoženko."

„Ne, nikoli," ga je vznemirjeno prekinila. „Saj je nemogoče, brez slehernega dokaza . . ."

„Pozna se, da se ukvarjate z umetnostjo in ne s politiko. Kaj jim je mar žrtvovati nedolžno žensko za nekakšne interese naroda!"

Videl je, da jo je močno prizadel. Šlo ji je na jok. Zazrla se je vanj, ki je bil miren in resen, in vprašala:

„Povejte, ali se vam zdi, da sem sposobna napraviti kaj takega. Niti muhe ne morem ubiti. Meni bo general verjel!"

„Ne grabite za to trhlo vejo! Poznate ga prav tako dobro kot jaz in veste za njegove čustvene izbruhe!"

„Saj res, močno ga je mučilo ljubosumje."

„Vem za vse stvari med vama," se je Wolf naredil važnega in smelo nadaljeval nevarno igro. „Veste, kaj je za vas usodno? Nekaj dni, preden so ugotovili bolezen, ste bili v bolnici. Mi vemo za vaše ljubezensko razmerje z zdravnikom, ki ima prijatelje v vrhu belih, tiste skupine, ki pričakujejo izkrcanje zaveznikov. Vidite, na to karto igrajo vaši skriti nasprotniki, belogardistična policija, ki vas namerava v primeru, da se približamo resnici, žrtvovati . . . Meni osebno vas je žal. Poleg tega so tu še razmerja z nekimi moškimi, ki niso niti najmanj naklonjeni rajhu, še manj pa SS. Mi imamo nad vašim življenjem pregled od takrat, ko ste se komaj zavedali, čemu je dvoje vrst ljudi na svetu."

Njeni prsti so se čvrsto oprijeli roba mize.

Wolf pa je hladnokrvno naštel še nekaj imen in nekatera doživetja, o katerih je mislila, da so že davno pozabljena, oziroma da zanje nihče ne ve.

„Vi veste o meni vse," je zaihtela in si pokrila obraz z rokami.

„Upam, da se zavedate tega, kaj je gestapo. Mi smo tu zato, da skrbimo tudi za generale, kadar pozabijo nase. Generali so last naroda; če ne znajo misliti sami nase, moramo namesto njih misliti mi."

„Kdo je tedaj pri vas gospodar samega sebe?" je vprašala.

„Nihče. Mi smo družba odvisnih."

„In kaj boste napravili?"

„Zelo neprijetno bi bilo, če bi z vsem tem obremenjevali generala, zanj in za vas. Preveč je občutljiv in razdražljiv. In zato sem tu. Všeč ste mi in odločil sem se, da vam bom pomagal. Drugače mi ne bi bilo do tega, da bi se zapletel v tako kočljivo zadevo in tvegal brez potrebe."

V obraz ji je planila rdečica in oči so ji zažarele v novem upanju.

„Všeč sem vam . . . Kako všeč?"

„Vsestransko! Ste čudovita ženska, in bil bi pes, če bi vas pustil v nesreči. Seveda, če vam to ne bo odveč in če bom videl, da čutite potrebo po pomoči."

„Sam bog vas je poslal," se je oddahnila. „Iz oči vam berem, da mi hočete dobro in da naj se vas nikar ne bojim."

„Hvala za zaupanje. Ljudje, ki so blizu, čutijo včasih to že na prvi pogled, toda predsodki jim preprečujejo zbližanje. Tam, kjer ni med ljudmi nobenih pregrad, vsakdo čaka na to, kdo bo napravil prvi korak, ki ga pa večkrat ne napravi nihče, zakaj enega ovira predsodek, drugega strah."

Lepa počastitev Prežihovega Voranca

Prežihov Voranc, največji koroški predstavnik slovenske književnosti, bi letos, če bi bil še med nami, slavil 80 let svojega življenja. Toda Prežihov Voranc ni dočakal visoke starosti. Kljub temu pa je slovenskemu narodu zapustil dragoceno literarno zapuščino, s katero je postavil živ spomenik sebi in koroškemu človeku sploh. Prežihov Voranc je med nami, njegovi Samorastniki in vsi njegovi literarni liki so mejniki slovenske literarne zgodovine, mimo katerih ne more noben bralec slovenske pisane besede.

Zato je razumljivo, da v letu Prežihove 80-letnice Slovenci prirejajo spominske svečanosti in proslave. Ena izmed Prežihovih proslav je bila prejšnjo sredo v prostorih Študijske knjižnice na Ravnah. To ni bila običajna proslava, marveč so le-to povezali s tiskovno konferenco ob izidu 9. knjige Prežihovih zbranih del. Pobudo za tako proslavo, povezano s tiskovno konferenco, je dala Kulturna skupnost občine Ravne, ki je povabila Državno založbo Slovenije, da na Ravnah predstavi 9. knjigo Vorančevih zbranih del.

Že sam ambijent — prostori ravenske Študijske knjižnice — je prireditvi dajal slovesen videz in udeleženci so bili prijetno presenečeni, ko so gostitelji ob tej priložnosti pripravili tudi kratek kulturni spored. Najprej je spregovoril predsednik skupščine in predsednik odbora za spominske slovesnosti ob Prežihovi 80-letnici in pozdravil navzoče goste. Zatem je zbranim zapel Koroški vokalni kvintet SPD Svoboda iz Prevalj. Igralka gledališke skupine iz Črne Terezka Lačnova pa je v koroškem narečju zaigrala znani monolog Hudabivške Mete.

Kulturnemu delu je sledila tiskovna konferenca, na kateri so predstavniki Državne založbe predstavili 9. knjigo Prežihovih zbranih del. Uvodno besedo je imel Ivan Bratko, ki je med drugim poudaril, da tak enkraten spoj med ustvarjalcem in bralcem, kot ga je imel pisatelj Prežihov Voranc, doživljamo le redko. Ob koncu svojih izvajanj je govornik napovedal 10. knjigo Prežihovih zbranih del, ki bo izšla še letos.

Na tiskovni konferenci je govoril tudi pesnik Kajetan Kovič, in sicer o tem kako je kot predstavnik svoje generacije sprejemal delo in življenje Prežihovega Voranca. Kovič je s svojim govorom našel pri poslušalcih veliko pozornost. Ob koncu je prebral še svojo pesem Tvoja povest, posvečeno Prežihovemu Vorancu. Pravtako z velikim zanimanjem so navzoči prisluhnili govoru prof. dr. Antona Ocvirka, glavnega urednika zbirke slovenskih klasikov, ki izhaja pri DZS in v kateri je Prežihova 9. knjiga že 107. zvezek. Dr. Ocvirk je v svojem govoru naglasil veliko literarno poslanstvo Prežihovega Voranca ter njegovo mesto v evropski književnosti.

Ravenska tiskovna konferenca, tako je na le-tej bilo naglašeno, je bila lep zgled, da se izid slovenske knjige lahko dostojno predstavi tudi izven slovenskega kulturnega centra. Po konferenci so nekateri udeleženci šli še v Kotlje, kjer so obiskali Prežihov grob.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v Železni Kapli vabi na uprizoritev veseloigre Freda Hirsta

ZMEŠNJAVA NAD ZMEŠNJAVO

v nedeljo 23. 9. 1973 ob 20. uri v farni dvorani v Železni Kapli.

Gostuje: Amatersko gledališče Tržič.

Ljubitelji veselega razpoloženja ter zabave prisrčno vabljeni. Povabite tudi sorodnike, prijatelje in znance.

Odbor

Zveza slovenskih izobražencev vabi na

OBČNI ZBOR

v petek 28. 9. 1973 ob 20. uri v Domu glasbe (Modra dvorana) s sledečim dnevnim redom:

1. **Univerzitetni profesor dr. Aleksander Issatschenko predava o nalogah in ciljih visoke šole za izobraževalne vede v Celovcu.**
2. **Občni zbor: dopolnitev pravil, poročilo odbora, volitev novega odbora, slučajnosti.**

Za zvezo slovenskih izobražencev:

Dir. Herman Velik podpredsednik — **Dr. Joško Tischler** predsednik

Prof. Jože Wakounig tajnik

Živahna dejavnost Avstrijsko-jugoslovanskega društva

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem je v letošnjem letu močno razgibalo svojo dejavnost. Tako je pred kratkim organiziralo izlet v Ptuj in Varaždin. Izleta se je udeležilo okoli petdeset izletnikov. V Varaždinu jih je sprejel podpredsednik občinske skupščine Rihtarič, ki je udeležencem orisal kulturno, gospodarsko in turistično dejavnost tega hrvaškega mesta. Ob tem je poudaril, da je obisk dobrodošla priložnost za pospeševanje stikov s Koroško. Ob tej priložnosti je predsednik Avstrijsko-jugoslovanskega društva Matthias Krassnig županu občine Varaždin posredoval vabilo beljaškega župana Rescha, da s svojimi sodelavci obišče Beljak.

Za čas od 26. do 29. oktobra pripravlja Avstrijsko-jugoslovansko društvo izlet v jugoslovansko glavno mesto Beograd. Poleg ogleda Beograda bo tudi izlet v bližnjo okolico jugoslovanske prestolnice.

Avstrijsko-jugoslovansko društvo z zadovoljstvom gleda na uspeh počitniških akcij v Kopru, Poreču in Novigradu, kamor je društvo poslalo skupno 90 otrok. Spričo takega uspeha je društvo sklenilo, da bo tudi v prihodnjem letu organiziralo letovanje otrok na Jadranu. Za otroke, ki so bili na počitniški koloniji, pa namerava društvo organizirati še počitnice pozimi in sicer v Kamniku, kjer bi za udeležence pripravili smučarski tečaj. Najbolj pripraven čas bi bile božične počitnice.

S to dejavnostjo Avstrijsko-jugoslovansko društvo brez dvoma doprinaša k politiki dobrososedskih odnosov, ki so možni le na osnovi osebnih kontaktov in medsebojnega sporazumevanja in spoštovanja.

To je torej pravi koroški patriot

Dokumentacijski arhiv avstrijskega odporniškega gibanja na Dunaju je sporočil Zvezi koroških partizanov zelo zanimiv „življenjepis" enega izmed vodilnih funkcionarjev tako imenovanih „domovinskih" organzacij. Tozadevno pismo omenjenega arhiva z dne 12. 9. 1973, štev. 793/73/St./L., se glasi:

„Ich habe jetzt genauere Unterlagen über den Funktionär des Kärntner Heimatdienstes Siegfried Sames. Sames ist auch der Initiator des beanstandeten Denkmals an der Packstraße. Er war von 1923—1926 Ortsgruppenleiter der NSDAP, von 1930—1933 Bezirksredner der NSDAP und hatte die Mitgliedsnummer 26661 der NSDAP. Nähere Auskünfte und Unterlagen stehen Ihnen bei uns zur Verfügung."

Pismo je podpisal prof. dr. H. Steiner, sekretar Dokumentacijskega arhiva avstrijskega odporniškega gibanja.

In kaj je ta že v času ilegalnega nacizma tako „zaslužni" koroški patriot danes! Predsednik zveze koroških „abwehrkämpferjev" in kot tak tudi funkcionar Heimatdiensta kot osrednje „domovinske" organizacije. Ob tem dejstvu pač ni treba dolgo ugibati, od kje veje duh, ki prevladuje v teh krogih!

Obisk na planinski koči

Na območju daleč naokoli znane Bleščeče planine pod Komnico, kjer stoji prva slovenska planinska postojanka v zamejstvu „Koča nad Arihovo pečjo", sta pred dvema letoma pogoreli kar dve planinski postojanki — Kopankova pastirska koča in dr. Pušnikova koča na vrhu nad 100 metrov visoke stene Arihove peči. Sedaj sta obe koči spet obnovljeni, tako da je slika Bleščeče še lepša in pestrejša.

Minulo nedeljo so imeli slovenski planinci v svoji koči prijeten obisk. Na povabilo domačega živinozdravnika dr. Pušnika iz Št. Jakoba v Rožu so jo obiskali slovenski veterinarji iz Gorenjske. Ob tej priložnosti so si seveda ogledali obnovljeno kočo dr. Pušnika; ker pa le-ta še ni čisto gotova in tudi premajhna za trideset ljudi, kolikor jih je bilo na izletu, so se zadržali v bližnji in večji planinski koči Slovenskega planinskega društva v Celovcu. Slovenski veterinarji, ki dobro poznajo dr. Pušnika in njegova prizadevanja pri gradnji svoje koče, so mu zato pripravili in predali lepa darila — pribor za kurjene ob odprtem kaminu in še druge dragocene predmete, ki jih bo lahko uporabil v svoji novi koči. Prijetna družba z družinami je napravila v koči pravo pojedino, na kateri ni manjkalo pečenke, vina, piva in drugih dobrot. Postregli so tudi slovenskim planincem, ki so bili v koči in še nekaterim tujcem, ki so slučajno bili na Bleščeči. Tako so spet zgovorno demonstrirali „slovansko gostoljubnost".

Poleg Bleščeče planine so si gostje iz Slovenije z razglednega stolpa ogledali tudi dobršen del Koroške in Julijskih Alp. Če ne bi imeli smole z omnibusom, bi bili že prej na Bleščeči, kjer se jim je, kakor so povedali, najbolj dopadlo. Ob slovesu pa so slovenski veterinarji obljubili, da bodo še prišli.

Seminar o družini

V nedeljo 14. oktobra od 9. do 18. ure bo v domu v Tinjah seminar „Družina nekdaj in danes„. Predavatelj prof. dr Anton Trstenjak iz Ljubljane. Teme predavanja:

- **Družina kot časovno porajanje**
- **Družina kot nadčasovni zakon**
- **Družina kot časovna naloga**

Vabljeni so starši in vzgojitelji. Lahko pripeljete otroke s seboj, ker bomo zanje priredili poseben program. Prosimo za prijave.

Dom v Tinjah

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

„Da, to je res. Toda jaz sem ženska brez predsodkov."

„Jaz pa sem moški brez strahu. Torej sva par, ki spada skupaj po naravi."

Prijel jo je za roko. Ni mu je odmaknila. Čutil je, kako se žar preliva iz telesa v telo. Pogledal ji je v oči, kjer je zapisana vsa usoda človeka; tam notri je bral, da je zmagal. Sklonil se je k njej, jo objel in poljubil. Zaprla je oči in na vratu je začutil njene roke, ki so se ga oklenile.

Pri njej je ostal na večerji in pri njej je prenočil. Šoferju je sporočil v hotel, da bosta odpotovala navsezgodaj, še v mraku. Bilo je omamno, nekaj popolnoma nenavadnega. Ker še ni imel opraviti z umetnicami z imenom, se je potrudil, da bi zasenčil generala. Porabil je vse, česar se je o ljubezni naučil v praksi in iz priročnikov. Pazil je, da je vplival sorazmerno na telo in dušo in pri tem dajal poudarka duši. Uspelo mu jo je potegniti v svoj uničujoči plamen, da je sodelovala z njim, kot bi bila rojena prav zanj.

Njemu je bilo, kot da se utaplja v pernici ugodja — saj se je res pogrezal v njene obilne prsi, ki so ji strastno valovile. Bil je ves blažen in prevzet, kot bi v ringu premagal boksarja višje kategorije. Naposled je zdelana padla v znak in zaspala z rokami okoli njegovega vratu. To se mu pri Doris ni nikoli posrečilo. Pri njej se je zgodilo vedno obratno. V otrplo spanje je omahnil on, medtem ko je bila ona še vsa razvneta kot vulkan, ki še ni izbruhal vseh svojih energij.

V somraku je zrl v njen spokojni in srečni obraz. Bilo je nenavadno, povsem drugače kot kdajkoli poprej... Bilo je tako, da ga je še mamilo... Torej je vsa vrednost ženske v tem, da zna biti drugačna, kot so druge; to je tudi vrlina moškega, zakaj gola šablona je dolgočasna na smrt. In kar je poglavitno, zagotovo je nadkrilil generala!

Ko se je zjutraj še v popolni temi odpravljal, mu je dejala:

„Želela bi, da bi to ostalo med nama."

„To je razumljivo in v interesu obeh." Čeprav se je ves večer izogibal razgovora o generalu, je sedaj čutil, da je treba nekaj reči tudi o njem, pa ga je ona prehitela:

„Gorje, če bi to zvedel general!" Bila je zares zaskrbljena.

„Zavoljo njega naj vas ne peče vest, poročen je, oče mnogih otrok, midva pa sva oba svobodna človeka. Reči moram, da vas ne kuje v nebo brez razloga. Saj veste, da so bili najtrši vojaki vedno najmehkejši pred ženskami umetnicami. Ženska kot telo ni nikakršen problem za človeka takšne moči, toda ob ženski z dušo posebne vrste, ljudje nasilja odpovedo, ker dobe manjvrednostni kompleks."

Pritrjujoče se mu je nasmehnila.

Ko si je zapenjal bluzo, ji je naročal:

„Midva bova koristila drug drugemu, vso to neljubo zadevo pa bom kot nepreiskano pokopal. Pričakujem od vas, da me boste obveščali o ljudeh, ki so vam skušali škoditi. Še se bom oglasil, takrat se bova pomenila kaj več o vsem, kar zanima oba. Vem še za reči, zavoljo katerih boste presenečeni; hkrati boste razočarani nad nekaterimi svojimi prijatelji."

Za slovo jo je prisrčno poljubil.

Preden je stopil na cesto, je pri priprtih vežnih vratih pogledal kakor tat na obe strani po zamegljenem pločniku. Mesto jen bilo prazno, sivo, zagrnjeno v jutranji meglen plašč.

Za naglimi koraki, ki so votlo odmevali po praznih ulicah, je hitel proti hotelu in premišljeval: „Moški, ki drugemu hvali žensko, je bedak. To je tako, kot bi mu jo polagal v naročje. Ni čudno, da jih muslimani zapirajo v hareme in da jim obraze zagrinjajo s feredžami. In nič čudnega, če so jim vitezi zaklepali mednožja! Česar človek ne pozna, si ne more poželeti. Kako čudna so razmerja stvari! Kar imaš včasih za nedosegljivo, ti pade samo v naročje, medtem ko se nasmoliš prav tam, kjer misliš, da bi igraje opravil. Samo izkušnja uči človeka presoje stvari, vse drugo je sanjarija."

Šofer je čakal z vžganim motorjem. Wolf je samo sedel, in zdrsnila sta po meglenih ulicah. Molčal je in premišljeval. Cesta je bila prazna. Mimo gostilne na klancu sta švignila kot zver mimo lovcev. Šofer je dobro vedel, koliko je ura pri Wolfu, pa ni niti vprašal, če se bosta ustavila.

Z južne strani neba je veter prinesel nekaj votlih eksplozij. „To je z dolomitskega gričevja. Kdo ve, če se že niso začeli napadi?" je pomislil Wolf.

Veke so mu postale težke, nagnil je glavo in se pogreznil v nemiren sen, ko se še prav rahlo prižiga zavest v čudnih sanjah.

17

Meglene plasti so se začele pred sunki rahlega vetra premikati, postale so prosojne. Z vzhodne strani neba se je prižigala rumena svetloba in se razlivala po mokrih slemenih hiš in cerkvi sredi vasi. Šiljasti zvonik se je belil nad gručo hiš kot obelisk na pokopališču.

Lazar in Pemc sta slonela v okopu opazovalnice štaba korpusa na hribu nad vasjo in z daljnogledom spremljala gibanje megle. V skopih besedah sta se menila o boju, ki je visel v vrtinčenju mlečne brezobličnosti: že od svita, ko bi se moral začeti napad, jim je zastirala razgled. Tri ure čakanja in zmrzovanja so stopnjevale napetost povelju-jočih do mučne razdražljivosti. Kurirji so prihajali in od-

To je gnusni obraz fašistično-nacionalističnih sil...

Razvoj na Koroškem

zahteva nadaljevanje internacionalizacije

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta na seji koordinacijskega odbora dne 17. 9. 1973 sklenila naslednji protest zvezni vladi na Dunaju:

Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem najostreje protestirata proti razstrelitvi partizanskega spomenika na Robežu in zahtevata poleg ostrega kaznovanja storilcev predvsem razjasnitev ozadij tega gnusnega dejanja.

V tej zvezi opozarjata na članek v Volkszeitung z dne 15. septembra 1973, štev. 211 na strani 3, ki nakazuje strupeno ozračje in nevarne tendence v deželi ter celo napoveduje tovrstna kazniva dejanja. Odločno zavračamo vse poskuse podtikavanja takih zločinskih dejanj članom naše narodnostne skupnosti.

Z ozirom na napovedi „vroče jeseni" in zlasti na ta nevarni izgred z razstrelivom, ki ga nikakor ne gre omalovaževati kot dejanje nekih pijancev in še posebej, ker vse leto po dogodkih lanske jeseni s strani vlade ni bilo storjenega ničesar za realizacijo člena 7 državne pogodbe, naše ljudstvo v korist miru v tem delu Evrope vse bolj odločno zahteva nadaljevanje internacionalizacije koroškega vprašanja.

Vsa slovenska javnost

ogorčena zaradi zločina na Robežu

Zločinski atentat na partizanski spomenik na Robežu, kjer ga je Zveza koroških partizanov 2. septembra letos odkrila v spomin na prvi oboroženi spopad koroških partizanov z nacističnim okupatorjem, je sprožila močno ogorčenje in protestna zborovanja tudi po vsej Sloveniji. Iz številnih krajev poročajo, da množične organizacije, Socialistična zveza, Združenje borcev, Zveza mladine in druge pošiljajo protestna pisma republiški konferenci SZDL in avstrijskemu generalnemu konzulatu v Ljubljani in v le-teh izražajo ogorčenost in protest zoper zločin na Robežu. Številni delovni kolektivi in šole pa prirejajo protestna zborovanja, na katerih obsojajo razstrelitev partizanskega spomenika, kar da ni samo protimanjšinsko, temveč tudi protijugoslovansko dejanje. V protestnih pismih in zborovanjih zahtevajo popolno izpolnjevanje državne pogodbe, saj je zadnje dejanje avstrijskih neonacistov pokazalo, da se po lanski burni gonji proti koroškim Slovencem stanje nič ni izboljšalo. Protestna zborovanja v matični domovini so ponoven izraz solidarnosti z zamejskimi Slovenci v njihovi borbi za narodnostne pravice.

Toda kako dolgo bomo koroški Slovenci še čakali na izpolnitev danih obljub in obveznosti? Od obsodb zločina na Robežu s strani avstrijskih oblasti nič nimamo, pričakujemo dejanja. Dokler bodo v zvezi s tako zločinsko dejavnostjo govorili o ekstremistih na obeh straneh, pa je jasno, da tudi še tako odločna obsodba ne more biti iskrena.

Val protestnih zborovanj se širi tudi po drugih republikah Jugoslavije. Vsepovsod odločno zahtevajo, da Avstrija izpolni svoje obveznosti iz državne pogodbe.

(Nadaljevanje s 1. strani)

nikakor ni popravljena. Že uvod v letošnjo jesen pa daje slutiti, da bo ta ugled izpostavljen še nadaljnjim težkim obremenitvam. Zločin na Robežu ne pomeni le napada na koroške Slovence, na njihove pravice ter na varnost njihovega življenja in imetja. Zločin na Robežu pomeni hkrati napad na tradicije in ogromne žrtve protifašističnega boja slovenskega in vseh evropskih narodov; pomeni napad tudi na Avstrijo samo, ki se ima za svojo obnovo in neodvisnost zahvaliti v prvi vrsti protifašistični borbi svojih državljanov.

Ravno to pa nalaga Avstriji določene obveznosti, med njimi tudi to, da bo na svojem ozemlju spoštovala, varovala in ohranjala vojaška grobišča in spomenike zavezniških in asociiranih sil, ki so se na avstrijskem ozemlju bojevale proti Hitlerjevi Nemčiji. Druga taka obveznost je, da Avstrija na svojem ozemlju ne bo dovolila kakršnekoli nacistične dejavnosti in obujanja nacistične miselnosti. Nadalje se je Avstrija obvezala, da bo zagotovila obstoj in razvoj slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti. In končno je prevzela obveznost, da bo v smislu načel Združenih narodov in na osnovi človekovih pravic vodila politiko miroljubnega sožitja med narodi.

Z zločinom na Robežu je bil Avstriji znova zadan hud udarec, kajti pred domačo in pred mednarodno javnostjo je postalo spet enkrat zelo očitno, da Avstrija ne izpolnjuje svojih mednarodnih obveznosti. Predvsem pa je ta zločin razkril resnične razmere na Koroškem, kjer mimo vlade, deželnega zbora in političnih strank dejansko vladajo fašistično-nacionalistične sile.

Dinamit na Robežu

napad na avstrijsko državo

Zveza koroških partizanov je v zvezi z zločinsko razstrelitvijo partizanskega spomenika na Robežu poslala zvezni vladi na Dunaju protestno pismo, v katerem poudarja:

Glavni odbor Zveze koroških partizanov ogorčeno protestira proti razstrelitvi spomenika miru na Robežu dne 16. 9. 1973.

Naš protest in naša ogorčenost sta razumljiva, ker je z dinamitom na Robežu porušen spomenik, ki je bil postavljen 2. septembra 1973 v spomin na prvo oboroženo bitko slovenskih partizanov proti Hitlerjevi soldateski, ki je izseljevala koroške Slovence, morila nedolžne koroške Slovence in antifašiste po celi Evropi in nenazadnje zbrisala z zemljevida prvo republiko Avstrijo.

Dinamit na Robežu je torej napad na življenjske pravice koroških Slovencev, pa tudi na avstrijsko državo samo, ker ima svojo obnovo in suverenost zahvaliti v prvi vrsti antifašistični borbi svojih državljanov.

V tej zvezi opozarjamo izzivalno pisanje „Volkszeitung" z dne 15. septembra, kjer že vnaprej napoveduje razstrelitev spomenika v čast padlih partizanov in vnaprej za le-to dolži koroške Slovence.

Zveza koroških partizanov zaradi tega zahteva najstrožjo kazen za storilce in opozarja oblasti na obveznosti, ki jih je sprejela Avstrija glede zaščite vojaških grobov in spomenikov zavezniških in asociiranih sil, posebej na BGBl. štev. 176/1948 in št. 152/1955. Naša odločna zahteva pa je tudi, da se spomenik takoj obnovi v isti obliki in kvaliteti ter na istem mestu.

Prepise svojega protestnega pisma je Zveza koroških partizanov poslala tudi koroškemu deželnemu glavarju in varnostni direkciji za Koroško.

Tudi fizični napadi na koroške Slovence se nadaljujejo

Razstrelitev partizanskega spomenika na Robežu je le eden izmed številnih protislovenskih izpadov na Koroškem. Res je, da je ta dogodek najbolj močno odjeknil v javnosti in izzval številne proteste. Treba je odločno povedati, da je dejanje na Robežu odraz današnje stvarnosti na Koroškem, kjer sta slovenski človek in beseda povsod izpostavljene preziru in napadom. Taki izpadi se velikokrat odigravajo v gostinskih lokalih, kjer se zbirajo protislovenski naščuvanci.

Slovenska pesem je očitno bila zadnjo nedeljo kamen spotike celo v slovenski vasi — na Radišah. Pesem slovenskih fantov je nekaterim obiskovalcem gostilne postala predmet spora, nezaželjena, izzivalna. Zaradi lepe slovenske pesmi je prišlo do fizičnega izpada, pri katerem je profesor slovenske gimnazije bil ranjen.

To je koroška stvarnost. Takšno je vzdušje na Koroškem, kadar gre za slovensko besedo. Pride do groženj in celo do napadov. Ali je to tista enakopravnost, s katero se širokoustijo predstavniki „domovinskih" organizacij? Njihovo sistematično ščuvanje proti vsemu, kar je slovenskega, se odraža v takih odnosih naščuvane množice.

Toda na Koroškem so vsega krivi le Slovenci. Da, koroški Slovenec je ekstremist, če zahteva svojo enakopravnost. Dokler oblasti ob takih primerih ne bodo postavile ločnic, dotlej jim koroški Slovenci ne bomo zaupali. Kajti s takim zadržanjem dajejo le potuho akterjem dinamita in pesti.

Najostreje obsojamo!

(Nadaljevanje s 1. strani)

tavljamo, da avstrijska zvezna vlada vse od lanske jeseni ni storila nobenega resnično pozitivnega koraka v prid reševanja odprtih vprašanj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem in tudi sedaj — kakor lanske jeseni — poskuša omalovaževati izgrede nacionalističnih skrajnežev in zlasti neodgovorno početje sil v ozadju.

Nad razvojem na Koroškem je slovensko ljudstvo upravičeno ogorčeno. Zato odločno odklanja vsakršno ugotavljanje manjšine in zahteva čimprejšnjo uresničitev vseh določil člena 7 na celotnem in znanem prostoru avtohtone naselitve koroških Slovencev, če potrebno, s pomočjo nadaljevanja internacionalizacije svojega problema. Odborniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem zato pozivamo avstrijsko zvezno vlado, da glede izvedbe zaščitnih določil državne pogodbe končno preide od besed k dejanjem, hkrati pa se z odločnimi ukrepi zoperstavi organiziranemu neonacističnemu nasilju ter s tem učinkovito podpre demokratične sile, ki edine lahko ustvarijo in zajamčijo nemoten in svoboden razvoj ter mirno sožitje slovensko in nemško govorečega prebivalstva na Koroškem.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

hajali, toda po vsej dolini se je vlekla pošastna tišina, ki je ni zmotil niti en sam strel.

Postojanka je samevala, bila je videti kot izumrla vas, zalita z vodo. Še psi so molčali. Patrulj, ki bi se usekale z obkoljujočimi bataljoni, ni bilo na spregled. Edini znanilci življenja so bili petelini. S svojimi strganimi glasovi so naznanjali dan, ki pa se bo mnogim, še preden bo vzšlo sonce, spremenil v večno noč.

Potem je na vzhodni strani, kjer sta Lazar in Pemc slutila Dolomite, začelo pokati na več mestih hkrati. Spogledala sta se. Brigade 31. divizije so se torej spopadle z belimi. Čez noč so prodrle v osrčje postojank in se razporedile po zasedah.

Štab korpusa je bil poslal v napad eno okrepljeno brigado s korpusno artilerijo. Pet brigad pa je blokiralo poti in preprečevalo sovražnikovo pomoč napadenim. Na vzpetinah nad vasjo je bilo vkopanih 6 topov: havbici, ki sta bili porušili Črni vrh, gorski top, dva protitankovska in en brzostrelni top. Lazar je računal, da bo to dovolj za uničenje vasi, ki je bila vsa obdana z bunkerji, jarki in žičnimi ovirami. Imeli pa so premalo municije, kot po navadi...

Brigade so bile tokrat že četrtič v tem letu pred utrdbami te vasi. Dotlej so bile vsakokrat odbite s precejšnjimi žrtvami.

„Kaj misliš, Pemc, ali jih bomo v enem dnevu ali ne?" je vprašal Lazar, ne da bi odmaknil daljnogled od oči.

„Pripravili smo se dobro. Ne vem pa, če zaradi tega čakanja ne bodo borci živčni. Poleg tega pa imam ob tej šumljivi tišini občutek, da so tudi oni pripravljeni in da so bili obveščeni. S presenečenjem, na katero smo precej gradili, ne bo nič."

Okoli devetih je iznenada potegnil močnejši veter in megla se je dvignila kot zastor nad odrom. Tedaj so zagledali pred seboj naselje kot na dlani.

Polkovniku Lazarju se je obraz še bolj zresnil.

„Ogenj!" je ukazal.

Vseh šest topov je hkrati zabobnelo, ozračje je vzvalovilo v odmevih. V naselju so se dvignili ognjeni curki, zemlja se je prašila okoli bunkerjev, vkopanih globoko v zemljo, hiše so dobile prve, velike rane. Naselje pa je bilo še vedno kot izumrlo, mirno, nihče ni odgovarjal.

Že čez nekaj minut je pritekel kurir, po obrazu ves črn in krvav. Sporočil je, da se je prva havbica razletela že po petih strelih.

Lazar je zaklel. Čez nekaj časa pa se je razletela tudi druga havbica... Granate so eksplodirale v ceveh. Ker niso imeli originalnih rušilnih granat, ki bi prišle do živega utrdbam, so izpraznili šrapnel in ga nabasali s plastikom, vžigači pa niso prenesli trenja ob izstrelitvi, pa so granate že v ceveh eksplodirale...

V postojanki se je oglasil zvon. Njegov glas je bil mešanica svečanega vabila v cerkev, prošnje ob hudi uri in pogrebnice. Vmes pa so se oglašali tudi topovi in minometi belih. Zdaj so se gnezda napadalcev zavijala v dim in ogenj.

Brigada Srečka Kosovela je po artilerijski pripravi z vseh štirih strani krenila v napad proti vasi.

Lazar, Pemc in Kajtimir so obupavali in kleli na opazovalnici, ki so jo zasipale mine. Napad bataljonov se je sesul pred njihovimi očmi. Odpor iz mitraljeških gnezd in iz cerkve je bil premočan, planjavo so pokrili mrtvi in ranjeni.

Kljub temu se je enemu bataljonu posrečilo vdreti v vas. Iz nje so beli v gručah udarili v protinapad ter v spopadu na nož in z bombami pregnali napadalce. Iz vasi je odmevalo vpitje, zmerjanje in kriki zadetih.

Lazar je drhtel od razdraženosti. Brigado pod njim so vrgli na izhodiščni položaj, ne da bi bila dosegla začetno prednost, ki bi bila potrebna za osvojitev vasi. Gledal je brezuspešno zaganjanje čet, ki niso prodrle nikoli dlje kot do žičnih ovir in prvih jarkov, od koder so se morale v križnem ognju mitraljezov raztepene umikati.

Sedaj je bilo vse odvisno od njega. Ali naj za vsako ceno zaostri napad ali čaka noči, da napadejo utrdbe brez pomoči topov, le z bombaši? Ni se mogel odločiti.

Bilo mu je komaj petindvajset let. Ko so ga imenovali za poveljnika korpusa, je bil v skrbeh, ali bo kos taki nalogi. Korpus je imel šest brigad in nekaj več odredov na območju od Trsta do Triglava, ki je postajalo vroče kot vulkanska tla pred izbruhom.

Skušal je biti miren. Vedno si je vzel čas za premislek. Ni se hotel prenagliti. Tudi sedaj ni pognal brigade znova v napad, čeprav so nekateri štabovci priporočali bolj smel in odločen naskok

Po dolini je spet priplaval svaljek megle in zagrnil utrdbo.

V dolgočasju, ko jih je bila zamorila megla, sta se s Pemcem menila o dekletu, ki so jo komisarji hoteli spraviti pod zemljo. Videla sta jo, ko je obvezovala ranjence, prinesene iz bojnih vrst. Bila je črnolaska, življenja polna in dobrega srca in... preveč je cenila moške. Rada je imela vse, od komandirja do mitraljezcev. Komisarji so bili obupani, ker ji tega veselja niso mogli preprečiti, čeprav so jo ostro prijemali. Ko ni nič zaleglo, so predlagali Lazarju, da jo ustrele. Ta pa je ustrelitev odlagal. Šele nenadni napad Nemcev na položaje zaščitnega bataljona je prinesel rešitev.

Tisti, ki so jo nameravali spraviti pod zemljo, so med spopadom pobegnili, medtem ko je dekle v ognju rešila

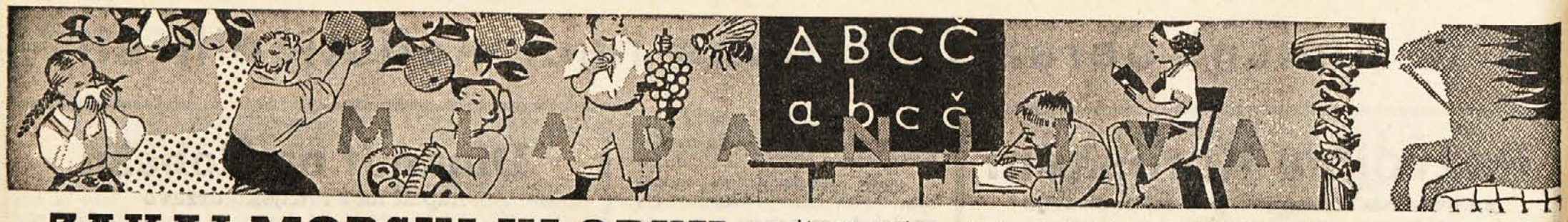

ZAKAJ MORSKI KLOBUK NIMA KOSTI

JAPONSKA PRAVLJICA

V davnih časih so vsa morska bitja lepo, srečno in veselo prebivala v palači kralja Zmaja, globoko na dnu morja. Da, srečno, dokler nista njihovega mirnega življenja skalila Polip, ki je bil Zmajev dvorni zdravnik, in Morski klobuk, ki je vse dotlej imel kosti, kakor vsi drugi prebivalci morja. Ta dva sta se namreč hudo sovražila.

Zgodilo pa se je, da je nekega dne zbolela hči kralja Zmaja. Dvorni zdravnik Polip jo je pregledal in nazadnje izjavil, da ji lahko življenje reši samo eno zdravilo: opičja jetra.

„Lejte," je Polip rekel kralju Zmaju, „naš Morski klobuk zna plavati, da ga nihče ne prehiti. Kaj ko bi njega poslali po opičja jetra?"

Kralj je brž poklical predse Morski klobuk in ga poslal po zdravilo.

A ni lahka reč, najti opičja jetra! Še teže pa je najti opico! Morski klobuk je plaval in plaval po morju, plaval dolgo vrsto dni in noči. Tako je nekega dne priplaval do nekega majčkenega otočka in tam zagledal opico, ki je padla v morje.

„Na pomoč! Na pomoč!" je vpila opica. Seveda, saj revica ni znala plavati.

„O, rad ti pomagam," jo je ogovoril Morski klobuk, „če mi podariš svoja jetra, da iz njih naredimo zdravilo za hčerko našega kralja Zmaja."

Opica mu je rekla, da prav rada odstopi svoja jetra, samo da jo reši. Tedaj jo je Morski klobuk naložil na vrh svojega klobuka in z njo brž odplaval nazaj proti palači Morskega kralja Zmaja.

Dokler je opici še tekla voda v grlo, je bila pripravljena obljubiti karsibodi, zdaj pa, ko je bila rešena, je začela premišljevati o svoi obljubi. In bolj ko je premišlevala, manj jo je mikalo, da bi dala svoja jetra, pa čeprav je šlo za hčer samega kralja Zmaja. Ne, se je nazadnje odločila, iz te kaše se je treba nekako rešiti.

Opica je bila premetena kakor malokdo, zato je rekla Morskemu klobuku:

„Počakaj malo! Daj, počakaj malo! Zdaj sem se spomnila, da sem svoja jetra pustila na tistem otočku. Veš, za nekaj časa sem jih obesila na borovec. Daj, odnesi me nazaj na otoček, da jih vzamem s seboj."

Res sta se vrnila na otoček. Brž ko je bila opica na suhem, je splezala na borovec, visoko v krošnjo, potem pa zaklicala Morskemu klobuku:

„Najlepša hvala, da si me rešil. Jeter nikjer ne najdem, zato bom ostala kar na borovcu. Pa zdrav bodi!

Morskemu klobuku se je takoj posvetilo, da ga je opica pošteno potegnila za nos, a kaj je zdaj hotel. Bilo je prepozno. Počasi je odplaval nazaj proti palači na morskem dnu in povedal, kaj se mu je pripetilo. Kralja Zmaja je ta nezgoda na moč razjezila.

„Dovolite mi, da zberem krdelo rib in da pošteno premlatimo tega nehvaležneža, ki vam ni maral napraviti usluge," je tedaj Polip rekel kralju.

„Prav, pa ga premlatite!" je privolil kralj Zmaj.

Res so prebivalci morja pograbili svojega rojaka in ga pričeli pretepati, kolikor so mogli. Toliko časa so ga pretepali, da so mu polomili vse kosti. Bolj kot je Morski klobuk je vekal in vpil, bolj se je zlobni Polip hahljal in režal.

Tedaj pa je iz gradu pritekla hči kralja Zmaja.

„Poglejte," je zaklicala, „saj sem zdrava. Nič hudega mi ni bilo, samo trebuh me je malo bolel."

Da, bolezen in zdravilo si je Polip izmislil samo zato, da bi se iznebil Morskega klobuka. Ko je kralj Zmaj to spoznal, se je razjezil bolj kot kdajkoli. Polipa je za zmeraj odpodil z gradu, Morski klobuk pa je postal njegov najlubši dvorjan.

Vidite, zato se polip še danes osamljen plazi po morskem dnu. Vse se ga izogiba in vse se ga boji. Morski klobuk pa uživa spoštovanje pri vseh morskih prebivalcih, čeprav je še danes brez kosti in čeprav ne zna več tako hitro plavati.

Uganke

Pravijo, da je zlato,
vendar z zlatom tem živeti
prepuščobno bi bilo.

(Mlik)

Pobalin se pripodi,
da izpije lačen kri,
plane nate žvižgajoč,
sit jo spet odkuri v noč.

(Komar)

Kosmata je, dolg rep ima,
razne vragolije zna.
Podobna je človeku,
se smeje in kriči,
kot človek se obnaša,
a vendar človek ni.

(Opica)

Vrba in potoček

Vrba ob potoku
nizko sklanja veje,
stare si kosti
na soncu greje.
Potok nagajivi
ji drži zrcalo:
„Mamka, oj,
kako lepi ste,
le poglejte malo
tu se v ogledalo!"
— Uh, da bi te spak,
porednež tak!
Starosti mladina danes ne spoštuje!
vrba se huduje.

„Hi hi, ha ha!"
se potoček smeje
in veselo poskakuje
čez rumene veje
starke samotarke.

Nič ne ve
na tej brezskrbni
mladi poti,
da hiti,
kot vse na svetu,
starosti nasproti . . .

Danica v šoli

„Veš, v šoli si moraš obuti copatke, malice ne smeš metati po tleh, učiteljici ne smeš kazati jezika," je resno poučevala Anica svojo mlajšo sestrico Danico. Danica se je odpravljala v veliko in lepo poslopje. To je bil njen prvi šolski dan. Mamica ji je oblekla njeno najlepšo obleko, saj veste, tisto rdečo z rumenimi metulji. Danica je hitro smuknila k sosedovemu psičku, da bi se mu pokazala, kako je lepa. Psiček Danice ni razumel in je začel gristi njen novi beli čeveljček. „Ti si neumen pes, nikoli te ne bodo sprejeli v šolo," je rekla Danica, se zavrtela na peti in stekla domov.

Prvega šolskega dne si je Danica ogledala učilnico, svoje sošolce in učiteljico, ki je imela rdeče polakirane nohte. To je Danici še posebej ugajalo in tudi sama si je želela, da bi imela prav take nohte.

Toda drugi dan, takrat se je zgodilo. Otroci so morali vleči črte po zvezku in Daničine so bile lepo ravne, s sestrico Anico in sosedovo Andrejko se je namreč večkrat igrala šolo. Pogledala je k dečku, ki je sedel zraven nje, tedaj je k njej stopila učiteljica, vzela njen zvezek in . . . Ko je imela Danica zopet zvezek na mizi, je zagledala v njem vijoličasto čebelico. Uboga mala Danica se je ustrašila. Čebelic ni marala. Ko je zadnjič jedla hruško, jo je hudobna čebela pičila prav v lice in Danica je takrat zelo jokala. Zdaj pa je bila čebelica v njenem zvezku. Nenadoma so ravne črte zaplesale pred njo, oči so se ji namreč napolnile s solzami. Deček, ki je sedel pri njej, je takoj dvignil roko in povedal učiteljici, da Danica joče.

Učiteljica je stopila k Danici, jo pobožala po glavi in jo vprašala, kaj ji je. Danica je vse povedala, sestrica Anica jo je bila poučila, kako se mora obnašati. Učiteljica se je nasmejala, potem je rekla: „Čebelice so marljive živali, ker nabirajo med, ki ga otroci radi ližejo. Če jih pohodiš ali če se jih dotakneš, takrat se skušajo braniti in pičijo. Če ti zasade svoje želo, morajo umreti. Gotovo si takrat čebelico razjezila. Ker si bila pridna kot čebela, ki nabira med, si dobila v zvezek čebelico. Morda je prav tista, ki je morala takrat umreti." Danica je bila začudena. Kako lepo je učiteljica vse to povedala! Ozrla se je na njene rdeče nohte in premišljevala o čebelici. Ni bila več huda nanjo. Toda kje ta živalica najde med? Učiteljica gotovo ve, jutri jo bo vprašala.

Tako je mala Danica vsak dan izvedela nove in nove stvari. Zdaj je v njenem zvezku že veliko čebelic, ker je deklica pridna prav tako kot ta mala nabiralka medu.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

s položaja dva ranjenca in za nameček privlekla še težko strojnico.

Lazar je zelo cenil borce, posebno tiste, ki so bili v požrtvovalnosti drugim za zgled.

Žal mu je bilo slehernega izmed njih. Zato jih ni mogel še enkrat pognati v žice.

„Kako, Pemc? Kako, Kajtimir?"

Vsi so bili prepričani, da ne morejo izsiliti zmage brez velikih žrtev. Zmanjkalo je min in granat.

Lazar je moral odločiti sam: umik ali udar. Nerad se je umikal, nerad priznal poraz v bitki, ko je še govorilo orožje. Nihal je med strastjo bojevnika, ki ga udarec pekli in sili k povračilu, in svarilom, ki se je z njim oglašal razum. Tudi njegov volčji instinkt je govoril, da se razmerje sil na bojišču spreminja v škodo napadalcev. Njihove vrste so prav tako negotovo valovale v vzgonu volje in v strahu kot on. Črta nihanja je dobivala čedalje globlje udrtine. Vedel je, da mora v imenu vseh preboleti samoljubje in se odreči morebitnemu zmagoslavju. V njem se je vse lomilo. Zdaj bodo že četrtič klonili pred to utrdbo in moral bo priznati poraz prav tam, kjer bi najbolj potrebovali zmago.

„Odjenjajmo, odjenjajmo!" je predlagal Pemc in se skliceval na žrtve.

Ko se je megla dvignila in je sovražnik napadel še z večjo močjo in zagrizenostjo, je bilo očitno, da se Črni vrh ne bo ponovil. Spopad okoli njih je dobival vse širši obseg, bobnelo in treskalo je iz vseh grap in hrbtov hribovja . . .

Zvonilo je po vseh dolomitskih cerkvah, kot bi v deželo vdrli Turki.

Lazar se je odločil, da bodo na položajih počakali na mrak, ker podnevi ni bilo moč umikati čet izpod sovražnikovega ognja.

Senca hriba nad vasjo je že legla v dolino, ko je Pemc dobil od svojega pomočnika radiogram.

Njegov agent v tržaškem štabu je poročal, da se bo napovedana ofenziva na osvobojeno ozemlje začela že naslednjega dne: enote 188. divizije gorskih lovcev in 10. policijskega polka SS, okrepljenega s tanki, bodo vdrle na osvobojeno ozemlje. Trnovskega gozda in Čepovana. Tam so bila skladišča vojnega materiala, ki so ga korpusu metali zavezniki. Torej bodo imeli jutri za hrbtom nekaj tisoč Nemcev? In ofenziva Partisanenwoche se bo začela, ne da bi brigade zadrževale sovražnikov sunek?

Štab korpusa je sklenil premakniti vse brigade na ogrožene položaje. Takoj so odhiteli s povelji za nočni pohod. Od predvidenega vdora so bili oddaljeni za celodneven marš, kar je pomenilo, da se bodo brigade spopadle s sovražnikom lačne in izčrpane.

„Lazar! Prepričan sem, da je bil naš načrt izdan. Verjetno agent Alfa še dela," je rekel Pemc. Spomnil se je Ane in pasti, ki so mu jih nastavili na drugih koncih. Slutil je, da se Alfa vključuje v igro samo v pomembnih situacijah.

„Iskali ga bomo naprej. Skrajšali bomo pot povelj od korpusa do divizije, brigad in odredov. Slej ko prej se bo razgalil."

O mraku so se brigade umaknile s položajev. Lazar in Pemc sta odjezdila. Med drevje se je spustila jesenska noč, pod svetlim obokom zvezd je utripala hladna tihota. Motilo jo je le hrzanje konj in ropotanje koles topov po kamenju. Za artilerijo se je umikala kolona z ranjenci. Šli so kot hudourni oblaki nazaj na zahod, brigade v nove boje, ranjenci pa v bolnišnico.

18

Brigada Franceta Prešerna se je iz Dolomitov prebila brez velikih žrtev. Imeli so nekaj mrtvih in mnogo več ranjenih. Deset borcev pa so pogrešali. Na nepoznanem svetu so se v gosti megli izgubili vsi kurirji, ki so vzdrževali zvezo med bataljoni. Ti so padli ali pa jih je sovražnik ujel. S padlimi je brigada izgubila tudi eno težko in eno lahko strojnico. Preden je prišla do mejnih žičnih ovir, so morali bombaši razbiti nekaj zased.

Brigada se je ustavila na Cerkljanskem vrhu, da bi zavrnila sovražnika, če bi udaril za njimi iz Idrije. Iz daljave je bobnelo od Svete gore do Trnovskega gozda, kjer je 30. divizija zadrževala sovražnika.

Marko in Ana sta dve uri blodila med samotnimi domačijami Cerkljanskega vrha, preden sta pri Slabetu našla brigadni štab. Pred košato domačijo sredi sadovnjaka, lepo obdelanih njiv in senožeti, ki je spominjala na dvorec, je bilo privezano nekaj konj. Ko sta se bližala stražarju, je Marko zlezel v sedlo svojega kljuseta, ki ga je drugače jahala Ana. Hotel se je namreč postaviti.

„Najprej bom sam govoril s Karlom, potem pa bova oba. Veš, jaz ga dobro poznam od takrat, ko je še krampal pri Slavcu in sem mu večkrat dal za kakšno pivo. Saj sem kot miner zaslužil bolje od navadnih krampačev. Veš, Ana, včasih je dobro, če se poznaš s kakšnim takim, ki se dvigne nekam iz nič, včasih pa je to tudi slabo. Marsikdo ne mara prič svoje nepomembnosti. Toda Karel ni takšen."

Komandanta je dobil za mizo, ko je podpisoval papirje; komisar pa je urejal svojo usnjeno torbico, napolnjeno z najnovejšim političnim gradivom.

Že ko je kurir najavil minerja, se je Karlu razlezel obraz in pomežiknil je komisarju.

„No, vidiš! Kadar ga iščeš, ga ni, navsezadnje pa vedno pride sam, kot star maček k hiši."

(Dalje prihodnjič)

za oddih in razvedrilo

E. STAR

Presenečenje ob vrnitvi

Vzela je ključ iz torbice in odprla vežna vrata.

Končno vendar doma. Kakšna sreča! Kakšno olajšanje po trimesečnih predavanjih v najrazličnejših krajih! Tako utrudljivo je bilo. Toda če je s svojimi besedami, z vso močjo prepričevanja, kar ga je zmogla, odprla oči le nekaj mladim ljudem, je mnogo dosegla.

Saj je vendar nemogoče, da bi bil ves njen trud brez uspeha. V duhu je videla pred seboj radovedne, zamišljene, vprašujoče mlade oči. In ko je tem očem govorila o vseh strahotah, ki jih povzročajo mamila, o propadu, ki končno nepreklicno pride, je v marsikaterih očeh opazila preplah. Videla je rahlo trzanje mladih ustnic, ko je opisovala primere, ki jih je doživela v lastni praksi. Bila je prepričana, da njeno delo ni bilo zaman. Nekaj je moralo ostati v mladih, ki jim je predavala.

Toda sedaj je to za njo. Zopet je doma. Čaka jo delo na kliniki. V oddelku, kjer zdravijo ljudi, ki jih je uživanje mamil privedlo na rob propasti.

Čaka jo Jeanette.

Jeanette, ljubica!

Kar takoj mora pohiteti k njej. Dolge tri mesece se nista videli. Joj, toliko si bosta imeli povedati.

Dr. Jeanette Crown ni prižgala luči na hodniku. S ceste je skozi šipe na vratih medlo sijala luč in osvetljevala vežo.

Tiho je stopila proti hčerini sobi. Ne, nič ne bo potrkala. Kar vstopila bo in jo rahlo rahlo zbudila. Čeprav bo kmalu polnoč, jo je vendar želela vsaj pozdraviti po tako dolgi odsotnosti.

Odprla je vrata. Objel jo je lahen vonj parfuma, nekakšen znak intimnosti bivališča dvajsetletnega dekleta.

Stopila je proti postelji. Že se je hotela skloniti nad ležišče, ko je ugotovila, da je postelja še pogrnjena in Jeanette sploh ni tu.

O, bog, da se ji ni kaj zgodilo?

Spomnila se je, da ji je v zadnjih dveh mesecih večkrat telefonirala takole okoli desetih zvečer, a se ji Jeanette ni oglasila. Naslednji dan se je navadno izgovarjala, da je študirala s prijateljico. Včasih celo, da je bila na plesu.

Zaupala ji je. Bila je prepričana, da dvajsetletno dekle že mora vedeti, kaj počne.

Najbrž tudi nocoj kje pleše. Študira tako dolgo gotovo ne.

Prižgala je luč in mehka svetloba je zalila dekliško sobo. Odprla je hčerino omaro, da bi videla, v kateri obleki je odšla. Poznala je vsak kos hčerine garderobe in hitro bi lahko videla, katero oblačilo manjka.

Odprla je torej omaro in — ostrmela. Na obešalnikih je viselo nekaj dragocenih oblek, ki jih še ni nikoli videla. Celo krznen plašč je visel tam.

Za trenutek je pomislila, da je vse skupaj last kakšne Jeanettine prijateljice. Toda ne! Tedaj bi ne bilo tu. Bilo bi v sobi za goste.

Na dnu omare je zagledala kovček. Kovček, ki ni bil njen niti Jeanettin. Podzavestno je dvignila pokrov. Kovček je bil do roba poln. Dr. Jeanette Crown je zastrmela v vsebino kovčka. Strmela je v dobro znane vrečke, napolnjene z — morfijem. Odprla je eno tistih vrečk in med palcem in kazalcem trla droben prah. Okusila ga je s koncem jezika. Ne, ni dvoma. Bil je morfij. Še kako dobro, predobro ga je imela priložnost spoznati . . .

Mrzel srh ji je šel po hrbtenici. Zaloputnila je kovček in zaprla omaro. Ugasnila je luč in hotela oditi iz hčerkine sobe. Tedaj je na posteljini omarici zazvonil telefon.

Prijela je slušalko in jo ponesla k ušesu. Globok, hrapav, celo prijeten, a tuj glas je vprašal:

„Si doma, Jeanette?"

„Da, doma sem," je odgovorila.

„Je vse v redu?"

„Da, vse v redu je."

„V dvanajstih minutah bom tam. Boš čakala?"

„Da, čakala bom."

V slušalki je zaškrtalo. Dr. Jeanette Crown se je šele tedaj zavedla nesmiselnosti tega pogovora. Hotela je vedeti, kdo je govoril. Hotela je povedati, da sploh in niti najmanj ni vse v redu. Hotela je reči, da je pri telefonu ona, dr. Jeanette Crown, in ne njena hčerka. Za vse skupaj ni bilo več časa, kajti slušalka kdove kje na drugem koncu žice je bila odložena.

Tedaj jo je preblisnilo sporočilo, ki ga je dal neznanec. Tisto, da bo čez dvanajst minut tu. Preblisnila jo je tudi misel na vsebino kovčka v hčerkini omari. To mora biti gotovo v zvezi. Saj tujec vsekakor ne more priti kar tako brez vzroka in najaviti svoj obisk opolnoči.

Težke misli so ji vrele v možganih. Spoznala je, da se je Jeanette zapletla v mrežo trgovcev z mamili. Najbrž še ni zabredla pregloboko. Verjetno so jo s težkimi denarji primamili k sodelovanju. Kako iz tega? Kako jo rešiti? Kaj storiti?

Spomnila se je inšpektora Bryana. Dolga leta že z roko v roki sodelujeta v boju proti mamilom. Da, njega mora poklicati. Rešil bo, kar se bo rešiti dalo.

Toda, če bo Jeanette zaprta? Tri leta? Pet let?

Ah, ne! Gotovo ni še padla tako globoko. Le zapeljali so jo. Saj vendar ne more biti drugače. A ta zveza mora biti prekinjena. In brez policije to ne bo šlo.

Odtavala je v svojo sobo. Prižgala je svetilko, zasenčila z dlanjo svetlobo in zavrtela številke policijske postaje.

Inšpektorja Bryana so klicali domov. Ogasil se je zaspano, skoraj nevoljno. A ko mu je zmedeno skušala pojasniti, zakaj ga kliče, je bil ves buden in kratko odgovoril, da pride takoj.

Dr. Jeanette Crown se je sesedla na kavč. Otopelo je buljila v temo. Misel za mislijo se je prelivala za njenim visokim čelom; nobene ni mogla domisliti do kraja.

Tedaj se je v vežnih vratih oglasil ključ. Takoj nato so čez preprogo v veži zatopotali hčerkini koraki. O, kako dobro jih je dr. Jeanette Crown poznala. Toda ni vstala, ni stopila hčerki naproti. Plaz se je začel valiti, naj se vali do konca.

Še preden je hčerka prišla do svoje sobe, je pred hišo zamrlo drdranje avtomobila. Nekdo je s tremi udarci potrkal na vrata. Hčerkini koraki so se obrnili. Odprla je vežna vrata.

Globok moški glas je vprašal:

„Je vse v redu?"

„Da, vse je v redu," je odgovorilo dekle.

„Pojdiva torej v vaše gnezdece in obračunajva," je rekel moški.

„Dobro, da niste prišli prej. Pravkar sem se vrnila."

„Vrnila? Pravkar? Saj sva vendar pred kratkim govorila po telefonu? Kaj to pomeni?" je hlastno sledilo vprašanje vprašanju.

„Govorila? Midva? Ne," se je čudilo dekle.

Tedaj so se vežna vrata nenadoma odprla. V vežo je zatopotalo stopanje več moških. Njihove glasne stopinje pa je tisti hip preglasil oster moški glas:

„Roke kvišku. V imenu zakona vaju aretiram. Hkrati bomo izvršili hišno preiskavo. Nalog vam lahko pokažem, če želite. Na delo, dečki! Kje je vaša soba, gospodična Jeanette? Tam bomo začeli."

Dr. Jeanette je stiskala od potu vlažne pesti. Ni vedela, kako bo pogledala v oči svoji hčerki. In ni vedela, kako naj pogleda v oči inšpektorju Bryanu.

Priporočamo vam

- **KOROŠKA IN KOROŠKI SLOVENCI,** zbornik poljudnoznanstvenih in leposlovnih spisov, 392 str., ilustr., br. 100.—
- Blaž Singer: **VODNIK NA POTI MED SLOVENCI NA KOROŠKEM,** opis krajev s seznamom dvojezičnih imen ter zemljevidom 104 str., ilustr., br 45.—
- Jože Šircelj: **KOROŠKA ZNAMENJA,** ljudje in kraji južne Koroške v besedi in sliki 264 str. vel. formata, ilustr., kart. 118.—
- Lojze Ude: **SLOVENCI IN JUGOSLOVANSKA SKUPNOST,** spisi o slovenskem in jugoslovanskem vprašanju 392 str., pl. 110.—
- Stanko Klinar: **KARAVANKE,** planinski vodnik, 216 str., slik. priloge in karte, br. 91.—
- Anton Slodnjak: **ZGODOVINA SLOVENSKEGA SLOVSTVA,** dve knjigi skupaj 592 str., slik. priloge, pl. 165.—
- Jože Pogačnik: **SLOVENSKO ZAMEJSKO IN ZDOMSKO SLOVSTVO,** oris izhodišč in ocena vrednosti 152 str., ilustr., br. 30.—

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA" CELOVEC WULFENGASSE

DOMISLICE

- **Dogma ne pomeni odsotnosti misli, ampak njen konec.**
- **Če v slikarstvu narediš napako, je ne moreš skriti; a če jo narediš v medicini, jo bo skrila zemlja.**
- **Sovraštvo čvrsteje povezuje kot ljubezen.**
- **Da bi zlomili rogove svojega ponosa, je potrebno, da čim večkrat zaidemo med ljudi.**
- **Delaj, kar si dolžan storiti, za druge stvari pa se ne brigaj.**
- **Šovinist je človek, ki celo bogu dodeljuje državljanstvo svoje zemlje.**
- **Pesimist je človek, ki misli, da so drugi prav tako pokvarjeni kot on sam in jih zato sovraži.**
- **Humor je rešilni pas za plavanje po reki življenja.**
- **Tiste, ki menijo, da je z denarjem vse mogoče, lahko osumijo, da bi za denar storili vse.**
- **Razmišljanje dela iz nas strahopetce.**
- **Vino pij iz male posode, učenost iz velike.**
- **So drevesa, ki v svojih srčnjih krošnjah skrivajo veliko plemenitega; ko jih slednjič posekajo, ostanejo samo še nemi štori.**
- **Ko človek več ne ustvarja, začne uganjati dogmatizem.**
- **Ob velikem človeku so pogosto tudi velike napake.**

Vse ima svoje globlje vzroke

ROBERT L. BARDNITZKY

Gospod in gospa Schimmeling stojita pred sodnikom za razvezo zakona.

„Zahtevam, da se zakon razveže po krivdi moža," je vztrajal odvetnik gospe Schimmeling. „Ta človek, ki je imel srečo, da je bil mož tako očarljive in ljubke dame," tu je odvetnik pogledal gospo Schimmeling, ki mu je odgovorila s prijaznim nasmehom, „ta človek torej je naredil nekaj neverjetnega: pri tako čudoviti ženi so ga videli ljudje na ulici z drugo žensko!"

„Kaj lahko rečete na to obtožbo, gospod Schimmeling?" ga je vprašal sodnik.

Gospod Schimmeling je globoko zajel sapo in začel z obrambnim govorom.

„Gospod sodnik. Vse ima svoje globlje vzroke. Zadeva se je začela marca lanskega leta. V kinematografu so vrteli film ‚Grešne noči'. Žena mi je rekla: ‚Dragi, kupi no dve karti v tretji vrsti za prvo predstavo'." Šel sem v kinematograf, stal pol ure v vrsti in se vrnil domov s kartama. „Pomisli, tisti domišljavci Breselmairjevi z one strani ulice gredo tudi v kino," me je pričakala žena. „Popolnoma nemogoče je, da bi sedela v tretji vrsti, vsa cesta bi se nama smejala. Zamenjaj karti za boljše prostore." Vrnil sem se v kino in zamenjal tretjo vrsto za osemnajsto."

„Prosim vas, preidite na stvar," ga je prekinil sodnik.

„Sem že pri stvari," je rekel gospod Schimmeling in povzel pripoved. „Ko sem prišel domov, sem našel obisk. Prišla je tašča. Tudi ona bi rada v kino, a šele potem, ko bi povečerjala. Pri predstavi, za katero sem imel karte, to ne bi šlo. Še enkrat sem šel v kino in zamenjal karti. Vzel sem tri karte v tretji vrsti za drugo predstavo. Ko sem se vrnil domov, tašče ni bilo več. Žena je bila vsa objokana. Skregali sta se zaradi mene. Lepa reč. Žena je dobila strašen glavobol in ni mogla nikamor. Jutri bo gotovo že vse dobro. Zamenjal sem karte za prvo predstavo naslednjega dne. Hm, prav tedaj ko sva se drugi dan odpravljala, je prišla prijateljica moje žene z možem. Tekel sem v kino in zamenjal dve karti v tretji vrsti za prvo predstavo za štiri karte v dvanajsti vrsti za drugo predstavo."

„Nujno vas prosim, bodite kratki!" je vztrajal sodnik.

„Prosim," je dejal gospod Schimmeling z mirnim glosom in nadaljeval. „Na kratko: zamenjava štirih kart v dvanajsti vrsti za drugo predstavo za tri v šesti vrsti za jutrišnjo predstavo, nadalje dveh kart v tretji vrsti in ene v šesti vrsti za drugo predstavo za tri v peti vrsti za tretjo predstavo naslednjega dne, potem dveh v peti vrsti in eno v osmi vrsti za tretjo . . .

„Nehajte, nehajte!" je zatulil sodnik obupano in dodal, ko se je malo pomiril: „In vi ste vse to zdržali?"

„Dobrodušen in potrpežljiv človek sem," je odgovoril gospod Schimmeling. „Tedaj mi je prišlo na misel, da bi pravzaprav moral imeti tako ženo, kot sem sam: dobrodušno in potrpežljivo."

„In ste našli tako ženo?" je vprašal sodnik radovedno.

„Sem," je priznal gospod Schimmeling.

„In kdo je ta žena?"

„Blagajničarka v kinu."

Polajnarjeva jablana

Sadje tisto jesen ni obrodilo. Le tu in tam se je obesilo kakšno jabolko in otroci pač ne bi bili otroci, če ne bi za vsako izmed njih vedeli.

Polajnarjevi pa so imeli staro jablano, ki se je tudi tokrat kar šibila pod težo sočnih plodov in tako vedno znova privabljala poželjive poglede vaških otrok. Seveda so v prvi vrsti iskali priložnost, da bi jabolka „narabutali"; če ni bilo drugače, so zanje prosili Polajnarjeve otroke, ki so bili njihovi lastniki.

Oni, Polajnarjevi otroci, so bili na svojo jablano nadvse ponosni in tako niso imeli razumevanja za prošnje drugih otrok, da bi dajali jabolk tudi njim, temveč so jih največkrat kar nevljudno zavrnili. Vaškim otrokom pa se je seveda zdelo za malo in v srcih so se jim vedno znova porajale maščevalne misli.

A kako naj se Polajnarjevim otrokom za tako nevljudno skopuštvo maščujejo? In otroci spet ne bi bili otroci, če ne bi pri teh mislih trmasto vztrajali. Nekega dne se je Srobotovem Tončku posvetilo in njegov predlog je bil brez ugovora sprejet.

Od tedaj naprej so vaški otroci skrbno pazili, kdaj bodo šli Polajnarjevi vsi od doma. To se je tudi kmalu zgodilo. In kakor na povelje, so takrat prihiteli vsak s svoje strani; oboroženi z drobnimi žebljčki in z njimi zabadali v debelo lubje stare jablane. Prepričani so namreč bili, da se bo jablana zaradi tega posušila. in tako potem tudi Polajnarjevi otroci ne bodo več imeli jabolk. Seveda si zaradi tega nelepega početja niso delali težke vesti. Ko je kmalu potem začelo odpadati zaradi jeseni orumenelo listje, so se drug drugemu tiho muzali, češ, pa smo jih ugonobili.

Toda spomladi je jablana spet ozelenela, zacvetela in jeseni obrodila obilen šad. Ker je bilo takrat sadja povsod dovolj, so otroci na tisto zamero povsem pozabili in bili tudi s Polajnarjevimi spet dobri prijatelji.

Jablana je rodila tudi še potem, ko so tisti navihanci postali že očetje in mamice in ker se življenje ponavlja, so Polajnarjeva jabolka, kadar jih ni bilo drugod, „rabutali" tudi njihovi otroci.

ŠPORTNI VESTNIK

● NAJLEPŠA IGRA: 7:1

V doslej najlepši nogometni igri letošnje sezone je nogometno moštvo Slovenskega atletskega kluba minulo nedeljo izven premagalo moštvo iz Guttaringa 7:1. Na ta način je slovensko nogometno moštvo ponovno napredovalo v lestvici, kjer zavzema 3. mesto z dvema točkama zaostanka za vodečim moštvom iz Launsdorfa. Zmaga je tem bolj razveseljiva in veljavnejša, saj je v spopadu s Slovenskim atletskim klubom „padlo" eno izmed najboljših moštev 2. C razreda.

Nogometaši Slovenskega atletskega kluba so tokrat igrali fantastičen nogomet. V prvi vrsti je treba poudariti odlično tehniko pri igri z dvojnimi podajami, ki so konec koncev vodili do zadetkov. Tokrat je omembe vreden tudi napad, ki je bil kakor prerojen, Fera pa je bil odličen strelec. Preko kril so si sledili hitri napadi, krila pa so odlično zaposlila sprednjega napadalca, ki je štirikrat zatresel nasprotnikovo mrežo. Najprej je presenetil nasprotnikovega vratarja s strelom od šestnajstmetrovke, v drugi polovici pa je poskrbel za tretji, četrti in šesti gol. Med ostrolstrelce se je vpisal v prvi polovici še Peter Waldhauser, ki je s prostim strelom ukanil vratarja Guttaringa.

V drugi polovici je prvenstvena tekma trpela zaradi nešportnosti gostiteljskih nogometašev. Pri stanju 3:1 za slovensko moštvo je sodnik, tokrat eden redkih koroških objektivnih sodnikov, izključil dva igralca Guttaringa. Prvega je doletela izključitev zaradi nešportnega prekrška, drugega pa je kaznoval sodnik zaradi žalitve. Pri izključitvah je nastala splošna zmeda in ogorčenost s strani gostiteljev in zdelo se je, da bo sodnik predčasno ukinil tekmo. Odlični sodnik je tekmo nadaljeval, ob koncu pa se je rezultat povečal na 7:1 za SAK. Gole sta še dala Folti Waldhauser in Woschitz, ki je kot branilec špektakularno dosegel zadetek od daleč.

● IZVRSTNI ZAHOMČANI: SCHNABL DRUGI

V sosednji Sloveniji sta bili ob koncu tedna veliki mednarodni skakalni prireditvi, katerih se je udeležilo 90 skakalcev iz Jugoslavije, Avstrije, Italije, Madžarske, Češkoslovaške, Zvezne republike Nemčije in Kanade.

V soboto so se skakalci pomerili na 50-metrski skakalnici s plastiko v Mostecu pri Ljubljani. Prvo mesto je osvojil jugoslovanski reprezentant Peter Štefančič z dvema skokoma po 51 metrov in oceno 222,6 točke. Drugo mesto je osvojil Branko Dolhar iz Slovenije z daljavama 51 m in 52,5 m ter oceno 221,3. Odlično sta se odrezala avstrijska reprezentanta iz Zahomca Karl Schnabl in Hanzi Wallner, ki sta dosegla tretje oziroma šesto mesto. Schnabl je poletel na 50 m in 51,5 m in za skoka dobil oceno 219,7 točke. Wallner pa je doskočil pri 50 m in 50,5 m in dobil 212,4 točke. Zahomčan Seppi Gratzer se je uvrstil na odlično 12. mesto (48,5 m, 49,5 m, 206,9). Da so zahomški skakalci letos že v izvrstni formi, pričajo ne le dobri rezultati, temveč tudi to, da so bili izmed avstrijske reprezentance najboljši.

V nedeljo 16. septembra pa je bila velika skakalna prireditev v Kranju, kjer so se za mesta potegovali isti skakalci kot dan poprej. Tudi na 50-metrski skakalnici s plastiko na Gorenji Savi si je najboljše mesto med Avstrijci priboril skakalec iz Zahomca. Karl Schnabl je tokrat zasedel za Brankom Dolharjem iz Jugoslavije izvrstno drugo mesto. Schnabl je dvakrat poletel na 49 metrov in bil ocenjen z 220,9 točke. Če bi sešteli obe tekmovanji, bi Schnabl zasedel za Dolharjem (443,3) drugo skupno mesto (440,6 točke). V Kranju je Hanzi Wallner bil deveti (48 m, 48 m, 209,3).

● ALPSKI POKAL 1972-73 NA JESENICE

V povratni hokejski finalni tekmi za alpski pokal 1972-73 je hokejski klub z Jesenic premagal Augsburg 11:0 in tako prepričljivo osvojil pomembno lovoriko. V prvi finalni tekmi za alpski pokal so Jeseničani zmagali v Augsburgu 13:6 (3:1, 7:4, 3:1). S pomembnima zmagama je hokejski klub Jesenice, letošnji nasprotnik celovškega KAC v novoustanovljenem Karavanškem kupu, pričel letošnjo hokejsko zezono.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

GRAŠKI JUGOVZHODNI SEJEM
Jesenski sejem

od 29. septembra do 7. oktobra

Mednarodna ponudba investicijskega blaga za proizvodna in uslužnostna podjetja

45 % inozemske udeležbe iz 38 držav

Strokovne razstave za:

gradbeništvo, gastronomijo, stroje, transportne naprave, kurjavo in hlajenje, pisarniško tehniko itd.

GRAŠKI SEJEM — najboljše informacijsko in posvetovalno sredstvo za kupca

Le kdor je dobro obveščen, ugodno kupuje!

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

SOBOTA, 22. 9.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 13.30 Veselo in dobre volje — 14.00 Zdravniški koncert — 16.00 Servis — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Mednarodne koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Moppelsove pustolovščine — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 23. 9.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Oddaja Heinz Conradsa — 9.45 Brezskrbno nedeljsko jutro — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.05 Zrcalo mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Ljudska igra „Srce na pravem mestu" — 17.05 Veselite se življenja! — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj!

PONEDELJEK, 24. 9.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.30 Vesele note mojstrov — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Knjižni kotiček — 14.45 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 15.00 Komorna glasba — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo . . . — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Priljubljene melodije — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneči operetni vodič — 21.00 Ekonomičnost železnice — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 25. 9.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 „Dunajska mešanica" — 9.30 Dežela ob Dravi — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.00 Vesela glasbena oddaja — 15.00 „Okrog in okrog se slišijo zvonovi . . ." — 16.30 Za otroke — 17.10 Ne zaničujte mi mojstrov — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneča Avstrija — 21.10 Pogovor preko meje — 21.40 Veselo zaigrano — 22.10 Šport.

SREDA, 26. 9.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudske viže iz Gradiščanske — 9.30 Vesele note mojstrov — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Orgelska glasba iz Koroške — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Srce na pravem mestu" — 21.10 Na obisku v studiu Gradiščanske — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Gradiščanska — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 27. 9.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Glasbeni avtogrami — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Komorna glasba — 16.30 Za otroke — 17.00 Kviz na potovanju — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koroška pratika — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

PETEK, 28. 9.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.30 Klavirska glasba — 11.03 Ljudske viže iz Tirolske — 13.30 Veselo zaigrano — 15.00 Zborovska glasba — 16.30 Za otroke — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Zabava — beseda — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 22. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 23. 9.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 24. 9.: 13.45 Informacije — Koroški ansambli.

TOREK, 25. 9.: 9.30 Dežela ob Dravi — 13.45 Informacije — Športni mozaik — Za krmilom.

SREDA, 26. 9.: 13.45 Informacije — Narodno zabavni ansambli — Nova slovenska literatura.

ČETRTEK, 27. 9.: 13.45 Informacije — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

PETEK, 28. 9.: 13.45 Informacije — Tam kjer so trojne Libuče.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

SOBOTA, 22. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Slovenski ansambli zabavne glasbe — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.40 S plesnim orkestrom RTV Ljubljana in gostjo Ditko Haberl — 17.10 Glasbena medigra — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 S štirimi kovači — 20.00 Radijski radar — 21.00 Zabavna radijska igra — 21.37 Z majhnimi ansambli zabavne glasbe — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 23. 9.: 6.50 Danes za vas — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši . . . — 10.25 Pesmi boja in dela — 10.45 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 S slovenskimi ansambli in orkestri zabavne glasbe — 15.05 Popevka „Vesela jesen 73" — 16.00 Nedeljsko športno popoldne — 18.00 Radijska igra „Aleš in Razora" — 18.38 Melodije z velikimi orkestri — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 S plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 22.40 Vedre note — 23.15 Nočni coctail.

PONEDELJEK, 24. 9.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.40 Z velikimi zabavnimi orkestri — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 15.40 Simfonični plesi — 16.40 Zvoki in barve orkestra Mary Gold — 17.10 Zveneča imena — 18.15 Pihalne godbe na koncertnem odru — 19.15 Z ansamblom Maksa Kumra — 20.00 Operni koncert — 21.30 Zvočne kaskade — 22.15 Zaplešite z nami — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 25. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Z našimi simfoniki v svetu lahke glasbe — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.40 „Na poti s kitaro" — 16.00 „Vrtiljak" — 17.10 Popularni popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torek nasvidenje! — 18.45 Tipke in godala — 19.15 Z ansamblom Mihe Dovžana — 20.00 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 20.30 Radijska igra: „MI" — 21.56 Glasbena medigra — 22.15 Od popevke do popevke — 23.15 Časi v zrcalu glasbe.

SREDA, 26. 9.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.25 Mladinski zbori pri nas in po svetu — 10.15 V veselju in smehu! — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 Voščila — 15.40 Majhen recital pianista Janeza Lovšeta — 17.10 Operni koncert — 18.25 Listi iz pop albuma — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Vedno lepe melodije — 22.15 Revija popevk — 23.15 Plesni zvoki.

ČETRTEK, 27. 9.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz partitur operetnih mojstrov — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Popoldne za mladi svet — 15.40 Majhen popoldanski koncert — 17.00 „September 73" — 17.50 Mejniki v zgodovini — 18.15 Koncert po željah poslušalcev — 19.15 Z ansamblom Francija Puharja — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Med predstavniki jugoslovanske avantgarde.

PETEK, 28. 9.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Glasovi v ritmu — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Ljudske pesmi drugih narodov — 14.30 Voščila — 15.35 Glasbeni intermezzo — 15.40 Blaž Arnič: Slike iz mladosti — suita za klavir — 16.40 Popoldanski sestanek z orkestrom Sender Freies Berlin — 17.10 Iz domačega repertoarja Slovenske filharmonije — 17.50 Človek in zdravje — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 S triom Vitala Ahačiča — 20.00 Iz jugoslovanske zborovske literature — 20.30 Top-pops 13 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 22. 9.: 16.05 Za otroke — 16.30 Za družino — 16.35 Naš dragi d[illegible] — 17.00 Klub seniorjev — 18.00 Mnen[illegible] sem — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo [illegible] kulturi — 18.55 Dober večer želi Heinz Conrads — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.[illegible] Šport — 20.15 Halo . . . hotel Sacher . . . vratar — 21.20 Šport — 21.50 Čas v sliki — 21.55 Storilec je m[illegible] nami, film.

NEDELJA, 23. 9.: 16.30 Za otroke — 16.40 Za mladi[illegible] — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ob nedelj[illegible] ob šestih — 18.30 Na koncu poti — 19.30 Čas v sl[illegible] — 19.40 Šport — 20.15 Vrtnice za državnega tožilca — 21.50 Šport in čas v sliki.

PONEDELJEK, 24. 9.: 18.00 Novo v znanosti — 18.[illegible] Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliv[illegible] Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sp[illegible]reda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.[illegible] Šport — 20.15 Ljudje s farme Shiloh — 21.20 Otroci [illegible] našem okolju — 21.30 O filmu — 22.20 Čas v sliki.

TOREK, 25. 9.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom [illegible] lahko noč — 18.30 Živalski raji — 19.00 Slike iz A[illegible]strije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sl[illegible] in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Oddaj[illegible] „Kaj sem jaz? — 21.05 Mestni pogovori — 22.20 Čas [illegible] sliki.

SREDA, 26. 9.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Progr[illegible] za delavce — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom [illegible] lahko noč — 18.30 Tri deklice in trije dečki — 19.[illegible] Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Č[illegible] v sliki — 19.45 Nogomet Anglija:Avstrija — 21.35 H[illegible]rizonti — 22.20 Čas v sliki.

ČETRTEK, 27. 9.: 10.00 Šolska oddaja — 18.00 It[illegible]janščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Špo[illegible]ni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregle[illegible] sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Svet Roberta Stolza — 21.20 „[illegible] spet se vrnem". Literati v Gradcu — 22.05 Čas v sli[illegible]

PETEK, 28. 9.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Progr[illegible] za delavce — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.3[illegible] Pater Brown — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregle[illegible] sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Report v rdeče belo rdečem — 21.20 Zgodilo se je pojutrišnjim — 22.10 Čas v sliki — 22.15 Lov skozi Havano.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 22. 9.: 14.10 Saga o Forsyt[illegible] — 15.00 Mednarodni jahalni in skakal[illegible] turnir — 17.20 TKX ne odgovarja več — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.[illegible] Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.1[illegible] Blato — La case — 21.35 Čas v sliki.

NEDELJA, 23. 9.: 15.00 Mednarodni jahalni in skakal[illegible]ni turnir — 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Prerezi — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Novo v kulturi — 20.10 Vzgoj[illegible] — 20.15 Na obisku pri TV Norveške — 23.30 Čas [illegible] sliki.

PONEDELJEK, 24. 9.: 18.30 Pester denar iz vseg[illegible] sveta — 19.00 Sesalci v muzeju — 19.30 Čas v sliki [illegible] kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.0[illegible] Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Velike bitke: Bitka v Pacifiku — 21.15 Literatura v sliki — 22.05 Telereprize.

TOREK, 25. 9.: 18.30 Kaj je učenje? — 19.00 Morska biologija — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoj[illegible] — 20.15 Kriminalka — 21.50 Telereprize.

SREDA, 26. 9.: 18.30 Prometna vzgoja — 19.30 Čas v sliki — 19.38 Pregled sporeda — 19.45 Neruda in pe[illegible]nik — 20.10 Vzgoja — 20.15 Sablja in tri čipkaste hlačke — 21.40 Telereprize.

ČETRTEK, 27. 9.: 18.30 British Life and Literature — 19.00 Kontakt — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Svet in znanost — 21.15 Vesoljska ladja En[illegible]terprise — 22.00 Telereprize.

PETEK, 28. 9.: 18.30 Kar naj bi vedeli — 18.45 O elektroniki — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.0[illegible] Za konec tedna — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Trgatev — 21.50 Slike iz Avstrije, čas v sliki in kulturne novosti.

TV JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 22. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 17.30 Plesi plemena Zahgawa — 18.00 Obzornik — 18.15 Guliver — 19.10 Mozaik — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Ob koncu poletja — 21.10 Skrivnosti morja — 22.10 Starinarja — 22.35 Kažipot — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 23. 9.: 8.50 Skrivnosti morja — 9.40 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.55 Poročila — 12.00 Kažipot — 18.00 Poročila — 18.05 Retrospektiva jugoslovanskega filma — Kekec — 19.45 Risanka — 19.50 Cik-cak — 20.00 Dnevnik — 21.15 Baletna oddaja — 21.45 Športni pregled — 22.05 Poročila.

PONEDELJEK, 24. 9.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Krikec in Pikec — 18.15 Obzornik — 18.30 Enciklopedija živali — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 M. Krleža: Leda.

TOREK, 25. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 17.15 Madžarski pregled — 17.40 Moj prijatelj David — 18.10 Obzornik — 18.25 Pevski zbor iz Postojne — 18.55 Mozaik — 19.00 Osebna nega — 19.20 Od Grmeča do Dinare — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Bratje Karamazovi — 22.10 Poročila.

SREDA, 26. 9.: 8.20 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Mačkon in njegov trop — 18.15 Obzornik — 18.30 Od filma do filma — 18.50 Arhitektura in družina — 19.15 Mozaik — 19.20 Kaj hočemo — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Celovečerni film.

ČETRTEK, 27. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 16.20 Madžarski pregled — 17.40 Iz slovenske književnosti — 18.10 Obzornik — 18.25 Izvor Nila — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 19.55 Evropsko prvenstvo v košarki — 21.30 Kam in kako na oddih — 21.45 Germinal — 22.30 Poročila.

PETEK, 28. 9.: 9.30 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.10 Kuhinja pri violinskem ključu — 17.40 Obzornik — 17.55 Evropsko prvenstvo v košarki — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Iz zakladnice svetovne književnosti — 22.20 XXI. stoletje — 22.45 Poročila.